

Aanbevelingen voor het Rijksoverheidsbeleid met betrekking tot mediawijsheid

Tot stand gekomen middels een evaluatie van beleid in binnen- en buitenland

Masterthesis

Faculteit Geesteswetenschappen

Opleiding Algemene Cultuurwetenschappen

Begeleider UvT: Dr. H.A.M.J. van Driel

Begeleider SCP: Prof.Dr. F.J.M. Huysmans

Tweede lezer UvT: Drs. E.J.C. Spoormans

Sanne Opree

Mei 2007

Afbeelding titelblad: 'lifelong learning and social capital illustration: artist's models', afkomstig van de website www.infed.org.

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van mijn afstudeeronderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Bij deze mooie instelling heb ik dankzij Andries van den Broek, toenmalig hoofd van de onderzoeksgroep Tijd, Media en Cultuur, en Frank Huysmans gedurende de maanden januari tot en met mei 2007 mijn afstudeeronderzoek kunnen uitvoeren. Na vijf maanden is het zo ver en is mijn scriptie af. Dat ik mijn scriptie binnen zo snelle tijd heb kunnen afronden, is niet alleen te danken aan mijn eigen harde werken, maar ook aan het feit dat mijn beide afstudeerbegeleiders altijd voor commentaar beschikbaar waren. Graag wil ik Frank Huysmans van het SCP en Hans van Driel van de Universiteit van Tilburg bedanken voor het feit dat ze altijd voor me klaar stonden, dat ze me goede adviezen hebben gegeven én voor het enthousiasme waarmee ze me gedurende mijn afstudeerperiode hebben bijgestaan. Mede hierdoor kijk ik met een goed gevoel terug op de afgelopen maanden.

Dat ik de afgelopen maanden als plezierig heb ervaren is ook te danken aan de rest van mijn onderzoeksgroep bij het SCP, mijn kamergenootjes en andere collega's daar. Graag wil ik hen bedanken voor de leuke tijd. Ook wil ik mijn studiegenootjes bedanken. De afgelopen maanden heb ik niet alleen op het SCP gewerkt, maar soms ook in de universiteitsbibliotheek. Dankzij hen waren alle dagen die ik in de bibliotheek heb doorgebracht ook erg gezellig. Verder wil ik natuurlijk mijn familie bedanken. Menig keer heb ik de afgelopen maanden bij mijn ouders geloged wanneer ik meerdere dagen achter elkaar op het SCP moest zijn en elke keer weer was ik meer dan welkom. Ook dank ik mijn vrienden en vriendinnen en mijn huisgenootjes. Dankzij hen en mijn familie was mijn studententijd een leuke tijd.

De voltooiing van deze scriptie was niet alleen mogelijk dankzij de bovengenoemde mensen. Er was ook sprake van een aantal respondenten die mij waardevolle informatie hebben verschaft. Graag wil ik hen bedanken. Het gaat om: Debbi Boden van CILIP, Karen Bonanno van ASLA, Alex Campbell van Ofcom, Diane Costello van CAUL, Jan Howden van SCONUL, Tessa Jolls van het CML, Martine Kramer van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Marie Lachowicz van het BFI, Marie Murphy van ALIA, Roeland Oevering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Judy Peacock van ANZILL, Andrea Shirley van Curriculum Online, Norma Verheijen van de Vereniging van Openbare Bibliotheken en Rob Williams van ACME.

Zoals gezegd heb ik mijn onderzoek met plezier uitgevoerd. En hoewel ik het jammer vind dat mijn werkzaamheden bij het SCP ten einde zijn, maakt dit me ook wel blij. Dit betekent immers dat er een nieuwe uitdaging op mij wacht en dat ik u nu mijn scriptie kan presenteren. Met gepaste trots wil ik u uitnodigen deze bladzijde om te slaan en mijn verslag te lezen.

Tilburg, mei 2007

Inhoudsopgave

Samenvatting	8
1. Inleiding	9
2. Afbakening onderzoek	14
2.1 Afbakening van het begrip mediawijsheid	14
2.2 Selectie onderzoeksobjecten	16
2.3 Procedure van onderzoek.....	18
3. Beleid in Nederland	20
3.1 Geschiedenis.....	20
3.2 Probleemformulering	20
3.3 Beleidsdoelen.....	21
3.4 Beleidsmiddelen	22
3.5 Evaluatie.....	24
3.6 Toekomstplannen.....	24
3.7 Résumé	26
4. Beleid in Australië	28
4.1 Geschiedenis.....	28
4.2 Probleemformulering	29
4.3 Beleidsdoelen.....	30
4.4 Beleidsmiddelen	30
4.5 Evaluatie.....	33
4.6 Toekomstplannen.....	34
4.7 Résumé	35
5. Beleid in het Verenigd Koninkrijk	37
5.1 Geschiedenis.....	37
5.2 Probleemformulering	38
5.3 Beleidsdoelen.....	39
5.4 Beleidsmiddelen	40
5.5 Evaluatie.....	41
5.6 Toekomstplannen.....	43
5.7 Résumé	44

6. Beleid in de Verenigde Staten	46
6.1 Geschiedenis.....	46
6.2 Probleemformulering	47
6.3 Beleidsdoelen.....	47
6.4 Beleidsmiddelen	48
6.5 Evaluatie.....	50
6.6 Toekomstplannen	51
6.7 Résumé	52
7. Conclusies en aanbevelingen	54
7.1 Conclusies	54
7.2 Beleidsaanbevelingen.....	57
7.3 Discussie / aanbevelingen voor vervolgonderzoek	60
Literatuurlijst	63
Bijlage: Lijst met veel gebruikte afkortingen	69

Samenvatting

De Raad voor Cultuur stelt in 2005 in een advies aan de Rijksoverheid dat het haar taak is mediawijsheid onder de bevolking te stimuleren. Sindsdien heeft de overheid wel beleid voor de korte termijn geformuleerd, maar niet voor de lange termijn. Dit onderzoek heeft tot doel de Rijksoverheid een aantal aanbevelingen te doen over hoe het langetermijnbeleid met betrekking tot mediawijsheid het beste kan worden vormgegeven. Om de *best practice* te bepalen is het beleid bestudeerd van andere landen met meer ervaring met het thema. Deze landen zijn Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Niet alleen de overheden in deze landen zetten zich in om de mediawijsheid te bevorderen, hetzelfde geldt voor een aantal organisaties. Informatie over het beleid van de overheden en organisaties is verzameld via een literatuuronderzoek en via persoonlijke contacten. In het buitenland blijkt men educatie op het gebied van mediawijsheid zowel binnen als buiten het onderwijs aan te bieden. Meerdere onderzoeken tonen aan dat zo de mediavaardigheden van de bevolking kunnen worden vergroot. Om de media-educatie steeds te kunnen verbeteren, zet men ook in op kennisbevordering. De aanpak elders blijkt succesvol en daarom is aan te bevelen dat de Nederlandse Rijksoverheid deze overneemt.

1. Inleiding

Aanleiding voor het onderzoek

In 1996 bracht de Raad voor Cultuur een advies over media-educatie uit aan het kabinet. Het begrip media-educatie werd daarin geïntroduceerd als 'de verzamelnaam voor het leren over betekenisgevende elementen in media, de relatie tussen media en cultuur en de functie van media in een maatschappelijk-ideologische en historisch-sociale context' (Raad voor Cultuur, 1996, p. 8). In het advies pleitte de Raad voor de integratie van media-educatie in het curriculum van het middelbaar onderwijs. De Raad voor Cultuur bracht in 2005 opnieuw een advies uit. Het begrip media-educatie diende volgens de Raad te worden verbreed naar mediawijsheid. De definitie van deze nieuwe term luidt als volgt: 'het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld' (Raad voor Cultuur, 2005, p. 2). De Raad wil niet langer spreken van media-educatie, omdat media-educatie in zijn ogen 'zowel in de praktijk als in het overheidsbeleid te exclusief gericht is op onderwijs, kinderen en jongeren, aanbod en bescherming'. De verbreding van het begrip kent volgens de Raad drie belangrijke consequenties (Sorgdrager & Weeda, 2005, p. 1-3):

- Mediawijsheid beslaat meer terreinen dan alleen het onderwijs: ook op het terrein van de zorg, de politiek of de veiligheid dienen burgers mediawijs te zijn.
- Mediawijsheid betreft meer mensen dan alleen kinderen en jongeren: om optimaal te kunnen functioneren in de hedendaagse maatschappij zou iedereen mediawijs moeten zijn.
- Het doel en de noodzaak van mediawijsheid ligt niet in de omgang met de media zelf, maar in het kunnen participeren in het maatschappelijk proces.

Het is een overheidstaak om mediawijsheid onder burgers te stimuleren, zo schrijft de Raad voor Cultuur in de conclusie van haar advies (Raad voor Cultuur, 2005, p. 30). Reden hiervoor is dat de overheid in haar beleid steeds vaker een beroep doet op de zelfredzaamheid van de burger (Sorgdrager & Weeda, 2005, p. 2). De overheid dient volgens de Raad 'burgers de instrumenten te geven, of te laten geven, waarmee zij zich ook daadwerkelijk kunnen (leren) organiseren' (Raad voor Cultuur, 2005, p. 30). Om optimaal te kunnen deelnemen aan de van media doordrenkte maatschappij moeten burgers mediawijs zijn. Het is belangrijk mediawijsheid te stimuleren, omdat zij die niet over voldoende mediacompetenties beschikken sneller maatschappelijk uitgesloten worden, zo schrijft de Raad naar aanleiding van het rapport *Achter de Schermen* van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) (Sorgdrager & Weeda, 2005, p. 2).

Vraagstelling en onderzoeksvragen

Naar aanleiding van het advies van de Raad voor Cultuur aan de Nederlandse overheid om beleid te formuleren om de mediawijsheid van de Nederlandse burger te stimuleren, schreef toenmalig minister Van der Hoeven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in 2006 als reactie een notitie over het onderwerp ('*Mediawijsheid: burgerschap in de informatie-maatschappij*'). In de brief die de notitie begeleidt, schrijft zij dat het kabinet op de korte termijn start met een met een 'lichte beleidsopzet'. Het kabinet zet in op kennisuitwisseling tussen organisaties die zich bezig houden met het thema mediawijsheid. De volgende maatregelen worden genomen (Van der Hoeven, 2006b, p. 2-3):

- In oktober 2006 wordt een conferentie georganiseerd met een interactieve website, www.mediawijsheid.org. De doelstelling is mensen bij elkaar te brengen met verschillende visies, expertise en ervaringen. Zo ontstaat een beter beeld van eventuele witte vlekken. De conferentie zal input opleveren voor de verdere beleidsontwikkeling van de rijksoverheid en ervoor zorgen dat er meer samenhang komt tussen activiteiten van de betrokken instellingen.
- Aan het Virtueel Platform en stichting Kennisnet Ict op School wordt gevraagd om samen met andere partijen de transparantie van initiatieven te verbeteren.
- Er komt een informeel netwerk van betrokkenen vanuit de verschillende departementen.

Concrete beleidsplannen voor op de lange termijn worden in de notitie over mediawijsheid niet genoemd (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006). Dit terwijl het, zoals de Raad voor Cultuur in haar advies beargumenteerd, wel belangrijk is dat dergelijk beleid geformuleerd wordt.

Om te weten hoe de overheid de mediawijsheid van haar burgers kan stimuleren, dient allereerst de vraag beantwoord te worden over welke vaardigheden de mediawijze burger beschikt. Beleid moet erop gericht zijn deze vaardigheden te stimuleren. Een afbakening van het begrip zal in hoofdstuk 2 worden gegeven. Om te bepalen hoe het Nederlandse beleid met betrekking tot mediawijsheid verbeterd kan worden zal het beleid van de Nederlandse overheid worden bestudeerd om vervolgens vergeleken te worden met het beleid van een drietal andere landen. Deze landen zijn Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De keuze voor deze landen wordt toegelicht in hoofdstuk 2. Zoals eerder gezegd is er in Nederland nu sprake van een lichte beleidsopzet met betrekking tot mediawijsheid. Door het beleid te bestuderen van landen die al meer ervaring met het thema mediawijsheid hebben en een zwaardere beleidsopzet kennen, kunnen ideeën worden opgedaan voor de formulering van langetermijnbeleid in Nederland.

Doel binnen dit onderzoek is het beleid met betrekking tot mediawijsheid in Nederland te vergelijken met het beleid dat in andere landen op dit gebied gevoerd wordt. Om dit te kunnen doen, komen logischerwijs de volgende vragen aan bod:

1. Wat is mediawijsheid?
2. Welk beleid wordt er in Nederland m.b.t. mediawijsheid gevoerd?
3. Welk beleid wordt er in Australië m.b.t. mediawijsheid gevoerd?
4. Welk beleid wordt er in het Verenigd Koninkrijk m.b.t. mediawijsheid gevoerd?
5. Welk beleid wordt er in de Verenigde Staten m.b.t. mediawijsheid gevoerd?
6. Welke verschillen en overeenkomsten bestaan er tussen het beleid m.b.t. mediawijsheid in Nederland en het beleid op dit gebied in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten?

Toen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op de hoogte werd gesteld van dit onderzoek, gaven ambtenaren van de afdeling Programmamanagement Media en Cultuur aan erg geïnteresseerd te zijn in de uitkomsten van het onderzoek. Men gaf te kennen vooral interesse te hebben in de beantwoording van de volgende vragen over het beleid elders (gesprek met dhr. R. Oevering en mevr. M. Kramer, 21/2/07):

1. Sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid? --> **geschiedenis**
2. Waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid? --> **probleemformulering**
3. Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches met hun beleid bereiken? --> **beleidsdoelen**
4. Welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in om de door hen gestelde doelen te bereiken? --> **beleidsmiddelen**
5. Is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het huidige beleid van de overheid / van de branches ertoe leidt dat de gestelde doelen worden bereikt? Zo ja, wat waren de onderzoeksresultaten? --> **evaluatie**
6. Welke middelen wil de overheid / willen de branches in de toekomst inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen? --> **toekomstplannen**

Om het ministerie een antwoord te kunnen geven op de door haar gestelde vragen, zullen deze de leidraad vormen bij het bespreken van het beleid in de verschillende landen. Het beleid in Nederland zal worden besproken in hoofdstuk 3, het beleid in Australië in hoofdstuk 4, het beleid in het Verenigd Koninkrijk in hoofdstuk 5 en het beleid in de Verenigde Staten in hoofdstuk 6. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting met daarin kort de

antwoorden op door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gestelde vragen. Een vergelijking van het beleid zal worden gegeven in hoofdstuk 7. In hoofdstuk 2 volgt allereerst een verdere afbakening van het onderzoek. Het begrip mediawijsheid zal worden afgebakend en de onderzoeksmethode en de keuze voor de onderzoeksobjecten zal worden verantwoord. De onderzoeksmethode betreft overigens een literatuuronderzoek. De verschillende onderzoeksvragen zullen worden beantwoord aan de hand van zowel wetenschappelijke literatuur als beleidsdocumenten.

Doelstelling van het onderzoek

Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan de verbetering van het beleid van de Nederlandse overheid op het gebied van mediawijsheid. Deze bijdrage zal de vorm krijgen van een advies aan de rijksoverheid over hoe zij haar bestaande beleid op het gebied van mediawijsheid kan verbeteren. Dit advies zal worden verstrekt op basis van de vergelijking van het Nederlandse beleid met beleid in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Het advies wordt geformuleerd als antwoord op de volgende onderzoeksvraag: hoe kan de Nederlandse Rijksoverheid haar beleid om mediawijsheid te stimuleren verbeteren? De beantwoording van de verschillende deelvragen in de hoofdstukken 2 t/m 6, zal leiden tot een beleidsvergelijking en de beantwoording van deze onderzoeksvraag in hoofdstuk 7. Een aantal beleidsaanbevelingen zal worden gegeven. Hoofdstuk 7 bevat daarnaast een discussie aangaande het onderzoek en de onderzoeksresultaten.

Wetenschappelijke relevantie van de studie

Al zeventig jaar lang is media-educatie wereldwijd een onderwerp van discussie (Rosenbaum et al., 2007, p. 3). Sinds het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw spreekt men ook wel over *media literacy* (Hobbs, 2001, p. 166). Sindsdien is veel onderzoek gedaan naar de vraag 'wat is mediawijsheid?'. Een verzameling van ideeën en opsommingen van vaardigheden en kennissoorten die het publiek zou moeten bezitten om mediawijs genoemd te kunnen worden, is het gevolg (Rosenbaum et al., 2007, p. 3). Maar hoe kunnen deze opsommingen van vaardigheden en kennissoorten het beste worden vertaald naar beleid waarin mediawijsheid wordt gestimuleerd? Kennis op dit gebied is beperkt (Piette & Giroux, 2001, p. 95). Door het beleid in Nederland en drie andere landen grondig te analyseren en het beleid vervolgens met elkaar te vergelijken kan de kennis op dit gebied worden uitgebreid.

Maatschappelijke relevantie (1): beleidsrelevantie

Onderzoekers hebben studies verricht om te bepalen over welke vaardigheden individuen moeten beschikken om te functioneren in de kennismaatschappij. Bekend is dat niet iedereen over dezelfde mate van mediawijsheid beschikt en dat de mate van mediawijsheid waarover men beschikt van invloed is op het sociale leven. Om deze reden wordt in verschillende landen beleid gevoerd om de mediawijsheid van de burgers te vergroten. Het beleid in de verschillende landen is in enkele studies beschreven. Onderzoeken waarin het beleid van meerdere landen tegelijk wordt beschreven zijn schaars, naast de studie *Report on Media Literacy and Image Education in Ireland, Netherlands, UK* van Merry en Titley namens Engage Interact! (2002) zijn slechts twee andere studies gevonden: het *Information literacy: an international state-of-the-art report* uit 2006 dat door Lau et al. in opdracht van de United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation (UNESCO) geschreven is en het in 2003 door het European Network on Information Literacy (EnIL) gepubliceerde boek *Information Literacy in Europe: a first insight into the state of the art of Information Literacy in the European Union*. Een vergelijking van het beleid in verschillende landen om zo de *best practice* te bepalen is, voor zover bekend, helemaal niet uitgevoerd (Aufderheide, 2001; Piette & Giroux, 2001). In een recent onderzoek van de Stichting Reklame Rakkers worden wel de initiatieven in Nederland afgezet tegen initiatieven elders, maar er is geen sprake van een diepgaande beleidsanalyse (Michielsen, 2007, p. 8). Deze beleidsanalyse wordt in dit onderzoek wel geboden. Op basis van de analyses van het beleid in Nederland, Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten kan een vergelijking tussen het in Nederland en het in het buitenland gevoerde beleid worden gemaakt. Dankzij deze vergelijking kan dit onderzoek het inzicht in de ideale beleidssituatie doen vergroten.

Maatschappelijke relevantie (2): relevantie voor de burger

De Nederlandse burger heeft belang bij de verbetering van het overheidsbeleid met betrekking tot mediawijsheid. De burger heeft er namelijk belang bij dat hij mediawijs is. Het belang om te kunnen gaan met media wordt door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) naar voren gebracht in de publicatie *Achter de schermen*. Deze competentie is, zo schrijven Huysmans et al., 'voor de burger van vandaag en morgen een noodzakelijke voorwaarde voor het functioneren in onderwijs, op de arbeidsmarkt én in de vrije tijd' (Huysmans, de Haan & van den Broek 2004, p. 257).

2. Afbakening onderzoek

2.1 Afbakening van het begrip mediawijsheid

Wat is mediawijsheid en over welke vaardigheden beschikt de mediawijze burger? Om te kunnen beoordelen in hoeverre overheidsbeleid de mediawijsheid van burgers bevordert, moet op deze vragen een antwoord worden gevonden. Mediawijsheid wordt door de Raad voor Cultuur in haar advies over mediawijsheid gedefinieerd als 'het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld' (Raad voor Cultuur, 2005, p. 2). Het is volgens de Raad voor Cultuur belangrijk dat men zowel over een bepaalde mate van kennis, als vaardigheden en mentaliteit beschikt, omdat de drie elementen complementair zijn. 'Zonder vaardigheden blijft kennis abstract, zonder mentaliteit kunnen kennis en vaardigheden in maatschappelijk opzicht ongewenste effecten sorteren', zo schrijft de Raad (Raad voor Cultuur, 2005, p. 20).

Opvallend is dat de Raad voor Cultuur, zonder hier een reden voor te geven, afwijkt van de internationaal gangbare definitie van het begrip mediawijsheid – internationaal naar verwezen als *media literacy* –. Deze definitie, geformuleerd in 1992 tijdens de *National Leadership Conference on Media Literacy* in Amerika en sindsdien door velen gebruikt, luidt als volgt: 'Literacy is the ability to access, analyze, evaluate and communicate messages in a variety of forms' (Hobbs, 2001, p. 166). Met deze definitie geeft men aan dat geletterdheid niet langer slechts betrekking moeten hebben op de vaardigheden lezen en schrijven, maar op de vaardigheid met alle soorten media om te gaan. Als aanvulling op de definitie geeft men aan dat het van belang is dat personen bij de omgang met die media een kritische houding aannemen (Aufderheide, 2001, p. 79).

Zowel bij de definitie van de Raad voor Cultuur als bij de internationale definitie is door de betrokken organisaties een aantal competenties onderscheiden waarover de burger volgens hen dient te beschikken om mediawijs / *media literate* genoemd te kunnen worden (Raad voor Cultuur, 2005, p. 19-20; Hobbs, 2001, p. 166-167). Wanneer de onderscheiden competenties naast elkaar gezet worden, blijkt men in binnen- en buitenland op de bevordering van veel dezelfde competenties in te willen zetten. Uit tabel 1 op de volgende bladzijde blijkt dat er echter ook verschillen bestaan. Zo vindt de Raad voor Cultuur het belangrijk dat mensen zich bewust zijn van de effecten van hun handelen binnen het domein van de media. In de competenties die bij de internationale definitie zijn onderscheiden, komt dit standpunt niet expliciet naar voren. Wel wordt er belang aan gehecht dat mensen weten hoe zij de inhoud van een boodschap het beste kunnen vormgeven om zo effectief mogelijk te communiceren met diegenen met wie zij willen communiceren. Hiermee geeft men wel aan het belangrijk te vinden dat mensen zich

realiseren dat hun handelen verschillende effecten kan hebben, maar men wil mensen vooral leren de voor hen optimale effecten te bereiken. Er wordt geen nadruk gelegd op het nadenken over de effecten van het handelen op anderen. In dit onderzoek wordt uitgegaan van de assumptie dat beide zaken net als alle andere onderscheiden competenties belangrijk zijn voor het functioneren in de informatiemaatschappij en dat daarom al de bij de definities onderscheiden vaardigheden onder de bevolking gestimuleerd moeten worden.

Tabel 1: overzicht van de competenties waarover de burger volgens de Raad voor Cultuur en de internationale definitie moet beschikken

	Competenties volgens Raad	Internationale definitie
Competenties die in beide definities worden genoemd	Kennis: analyseren van mediaboodschappen	<i>Ability to access: enabling skills which include decoding symbols and broad vocabularies</i> <i>Ability to analyse: interpretative comprehension skills</i>
	Kennis: conceptualiseren van mediaboodschappen	<i>Ability to analyse: a recognition of the historical, political, economic, or aesthetic contexts in which messages are created and consumed</i>
	Kennis: reflecteren op mediaboodschappen	<i>Ability to evaluate: judgements about the relevance and value of the meaning of messages for the reader</i>
	Kennis: conclusies verbinden aan mediaboodschappen	<i>Ability to evaluate: predicting a further outcome or a logical conclusion</i>
	Kennis: bewustzijn rol media in maatschappelijk leven	<i>Critical autonomy in relationship to all media</i>
	Vaardigheden: weten waar informatie te vinden is	<i>Ability to access: locating, organizing, and retention of information</i>
	Vaardigheden: betrouwbaarheid van informatie kunnen bepalen	<i>Ability to evaluate: making use of prior knowledge to interpret a work</i>
	Vaardigheden: weten hoe men de media actief kan gebruiken	<i>Ability to access: the ability to use the tools of technology</i>
	Mentaliteit: beseffen met welke houding men gebruik maakt van media	<i>Critical autonomy in relationship to all media</i>
Competenties die alleen in de definitie van de Raad worden genoemd	Mentaliteit: bewust zijn van effecten handelen binnen het domein van de media	
Competenties die alleen in de internationale definitie worden genoemd		<i>Ability to communicate: the ability to understand the audience to whom one is communicating; the effective use of symbols to convey meaning; the ability to organize a sequence of ideas; and the ability to capture and hold the attention and interest of the receiver</i>

2.2 Selectie onderzoeksobjecten

Doel van deze studie is te onderzoeken hoe het Nederlandse beleid met betrekking tot mediawijsheid verbeterd kan worden. Het beleid in andere landen zal worden bestudeerd om vervolgens te kijken wat de Nederlandse overheid van het buitenland kan leren. Door rapporten over het beleid in verschillende landen (te weten Merry & Titley, 2002, Basili et al., 2003 en Lau et al., 2006) te lezen, kan worden bepaald welke landen interessant zijn om te bestuderen. Bij de keuze van de landen spelen drie criteria een rol. Het eerste criterium betreft een intensieve inspanning van de landen om de mediawijsheid van alle burgers te vergroten. Het tweede criterium is dat men hierbij niet alleen inzet op de verbetering van de omgang met 'nieuwe' media als de computer en internet, maar ook op de verbetering van de omgang met de 'traditionele' media als radio en televisie. Het derde criterium is de beschikbaarheid van Engelstalige beleidsdocumenten. Op de volgende bladzijde volgt een matrix waarin van de in de onderzoeksrapporten genoemde landen wordt aangegeven of ze aan de verschillende criteria voldoen (N.B. landen die in twee of meer rapporten besproken worden, worden om de matrix overzichtelijk te houden maar één keer genoemd). Landen die afvallen op basis van het eerste criterium betreffen landen waarin het beleid met betrekking tot mediawijsheid beperkt is. Alle landen die op basis van het tweede criterium afvallen, vallen af omdat het beleid aldaar alleen gericht is op het vergroten van de digitale vaardigheden van de bevolking. Landen die op basis van het derde criterium niet in het onderzoek worden meegenomen, worden niet meegenomen omdat er zoals gezegd slechts weinig Engelstalige documenten over het beleid aldaar beschikbaar zijn.

Van de landen die in de overzichtsrapporten van Merry & Titley (2002), Lau et al. (2006) en Basili et al. (2003) besproken zijn, komen het Verenigd Koninkrijk, Australië, de Verenigde Staten en Canada in aanmerking als onderzoeksobject. Via internet en de verschillende databases van de bibliotheek van de Universiteit van Tilburg is gezocht naar informatie over het beleid in andere dan in de genoemde rapporten behandelde landen. Gezocht is onder andere naar Engelstalige informatie over het beleid in de landen van het voormalig Oostblok en de landen in Afrika en Azië. Deze informatie bleek niet of nauwelijks aanwezig. Tijdens deze zoektocht zijn daarom geen andere landen naar voren gekomen die als onderzoeksobject in aanmerking kwamen.

Hoewel uit de overzichtsrapporten vier landen naar voren komen die interessant zijn om te bestuderen, zullen slechts drie landen onderzocht worden. Omdat men in de Verenigde Staten en Canada vergelijkbaar beleid voert (Lau et al., 2006, p. 57), zal een van deze landen afvallen als onderzoeksobject. Besloten is Canada af te laten vallen, omdat het een tweetalig land betreft. Hoewel de overheid en de verschillende organisaties hun informatie vaak in zowel het Engels en het Frans aanbieden, blijkt dat van sommige documenten toch alleen Franse versies beschikbaar zijn. Omdat Engelstalige informatie de

Matrix 1: selectie onderzoeksobjecten op basis van onderzoeksrapporten

	Vallen af op basis van het eerste criterium: intensieve inspanning om mediawijsheid van de burgers te vergroten	Vallen af op basis van het tweede criterium: men zet in op de verbetering van de omgang met zowel 'nieuwe' als 'traditionele' media	Vallen af op basis van het derde criterium: beschikbaarheid van Engelstalige beleidsdocumenten	Voldoen aan de drie criteria
Rapport Merry & Titley (2002)		Ierland (p. 27)		Het Verenigd Koninkrijk (p. 11-13, p. 36-43)
Rapport Lau et al. (2006)	De Franstalige Westerse landen - België, Frankrijk, Quebec en Zwitserland -, de landen uit Latijns Amerika - Mexico, Colombia, Argentinië, Cuba, Brazilië, Puerto Rico, Chili, Uruguay en Peru -, Spanje, Denemarken, Finland en Zweden (p. 22, p. 32-40, p. 43)	De Franstalige Afrikaanse landen - Ivoorkust, Benin, Congo-dr, Senegal, Burkina-Faso en Burundi – (p. 26)	Noorwegen (p. 44-46)	Australië, de Verenigde Staten en Canada (p. 2-20, 57-61)
Rapport Basili et al. (2003)	Portugal (p. 228)	Italië (p. 158)	Duitsland en Griekenland (p. 300-301)	

voorkeur geniet en alle informatie van de Verenigde Staten in het Engels beschikbaar was, is dit land boven Canada verkozen.

De landen waarvan het beleid onderzocht zal worden, zijn Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Het beleid in deze landen en het beleid in Nederland vormen samen de onderzoeksobjecten. De verschillende landen kennen elk hun eigen definitie van het begrip mediawijsheid / *media literacy*. In Australië en door sommige organisaties in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten wordt in plaats van de term *media literacy* de term *information literacy* gebruikt. Strikt genomen betreft het twee begrippen, maar de gebruikte definities van de twee begrippen komen sterk overeen. In tabel 2 op de volgende bladzijde is van elk in het onderzoek opgenomen land aangegeven wat daar de meest gehanteerde definitie van mediawijsheid / *media literacy* dan wel *information literacy* is. Uit deze tabel blijkt dat de definities van de begrippen *media literacy* en *information literacy* tussen landen nauwelijks verschillen en dat de definities van de begrippen *media literacy* en *information literacy* binnen landen ook sterk op elkaar lijken. Gek is dit niet, want hij die *media literate* is ook *information literate* en andersom. Iemand die *information literate* is, moet niet alleen toegang hebben tot de verschillende soorten media, hij moet de informatie die via deze media worden verspreid ook kunnen analyseren en evalueren. Ten slotte moet hij zelf in staat zijn informatie te verzenden. De *information literate*

Tabel 2: definities van de begrippen mediawijsheid, media literacy en information literacy in Nederland, Australië, Engeland en de Verenigde Staten

	Nederland	Australië	Engeland	Verenigde Staten
Mediawijsheid / Media literacy	'Het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld' (Raad voor Cultuur, 2005, p. 2)	Geen eigen definitie, spreekt men over <i>media literacy</i> dan gaat men uit van de Engelse definitie (Turnbull, 2006, p.2)	'Media literacy is the ability to access, understand and create communications in a variety of contexts' (Ofcom, 2004, p. 2)	'Literacy is the ability to access, analyze, evaluate and communicate messages in a variety of forms' (Hobbs, 2001, p. 166)
Information literacy		'Information literacy is an intellectual framework for recognising the need for, understanding, finding, evaluating, and using information' (Bundy, 2004, p. 4)	'Information literacy is knowing when and why you need information, where to find it, and how to evaluate, use and communicate it in an ethical manner' (Lau et al., 2006, p. 48)	'Information literacy is the ability to effectively identify, access, evaluate and make use of information in its various formats, and to choose the appropriate medium for communication' (Eisenberg et al., 2004, p. 6)

is *media literate*. Wanneer men zich inzet om de *information literacy* te bevorderen, zet men zich in om de *media literacy* te vergroten.

2.3 Procedure van onderzoek

De in de inleiding genoemde vragen met betrekking tot mediawijsheid en beleid op dit gebied zijn beantwoord aan de hand van verschillende bronnen, bestaande uit zowel wetenschappelijke literatuur als beleidsdocumenten. Er is gekozen voor een literatuuronderzoek, omdat dit de snelste en goedkoopste manier betreft om informatie over de theorieën en beleid met betrekking tot mediawijsheid te verzamelen. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode januari tot en met mei 2007.

Het beleid in Nederland, Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten is bestudeerd aan de hand van een aantal beleidsdocumenten. De meeste van deze documenten kunnen als PDF-file worden gedownload van de websites van de overheden en organisaties in de genoemde landen. Beleidsdocumenten die niet op de websites verkrijgbaar zijn, kunnen bij de betreffende instanties worden aangevraagd. Het gaat dan om documenten die voor het publiek wel verkrijgbaar zijn, maar die niet in het archief op de websites te vinden zijn, omdat zij van een eerdere datum dateren dan de eerste stukken die

via het archief beschikbaar worden gesteld. Naast beleidsstukken is bij het beantwoorden van deze deelvragen ook wetenschappelijke literatuur geraadpleegd. Het betreft dan onderzoeken naar beleid op het gebied van *media literacy* en *information literacy* (Merry & Titley, 2002; Basili et al., 2003; Kubey, 2001; Lau et al., 2006). Daarnaast is ook gebruik gemaakt van de overige informatie op de websites van overheden en organisaties. Tot slot is een deel van de bestudeerde organisaties om aanvullende informatie gevraagd, wanneer bleek dat met de beschikbare informatie niet alle door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gestelde vragen beantwoord konden worden. Middels deze werkwijze konden de witte plekken uit het literatuuronderzoek worden opgevuld. Organisaties zijn benaderd via het e-mailadres op hun site. Daar waar de besproken informatie via andere bronnen dan literatuuronderzoek is verkregen, zal dit worden aangegeven.

Door aan de hand van de bevindingen uit het literatuuronderzoek en het aanvullende onderzoek het beleid in binnen- en buitenland te bespreken, kan er een vergelijking van dat beleid worden gemaakt. Deze vergelijking leidt tot de beantwoording van de hoofdvraag van dit onderzoek: hoe kan de Nederlandse rijksoverheid haar beleid om mediawijsheid te stimuleren verbeteren?

3. Beleid in Nederland

3.1 Geschiedenis

In 1996 werd door de Raad voor Cultuur het onderwerp media-educatie onder de aandacht van het Nederlandse kabinet gebracht. Het advies werd destijds positief ontvangen en genereerde veel discussie, maar de belangrijkste beleidsaanbeveling – de integratie van media-educatie in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs – werd niet overgenomen (Kommers, 2005, p. 5). Wel werden door het kabinet in 2000 het Platform Media-Educatie en de Stuurgroep Media-Educatie opgericht (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 4). De stuurgroep is sinds 1 januari 2003 opgeheven, maar het platform bestaat nog steeds. Het primaire doel van dit platform is 'inhouden en activiteiten op het terrein van media-educatie op elkaar af te stemmen met het oog op aansluiting in het onderwijs'. Mensen die afkomstig zijn van een instelling die activiteiten onderneemt op het gebied van media-educatie kunnen lid worden.¹ Niet alleen de overheid pakte het thema media-educatie op, maar ook verschillende instellingen binnen de culturele sector. Een aantal van deze instellingen kreeg subsidie vanuit de Cultuurnota om projecten op het gebied van media-educatie te ontwikkelen (Kommers, 2005, p. 19-20).

In 2005 stelde de Raad voor Cultuur voor de term media-educatie te vervangen door de bredere term mediawijsheid. Sindsdien houden de Rijksoverheid en verschillende brancheorganisaties zich bezig met de vraag of zij mediawijsheid moeten stimuleren, en zo ja, hoe zij dit kunnen doen.

3.2 Probleemformulering

In haar advies over mediawijsheid aan het kabinet stelt de Raad voor Cultuur dat het belangrijk is dat burgers mediawijs zijn, omdat zij alleen dan optimaal kunnen functioneren in onze door media doordrenkte maatschappij. Over de medialisering van de maatschappij schrijft de Raad het volgende (Sorgdrager & Weeda, 2005, p. 5):

Weinig blijft onberoerd door het effect van de media; media worden steeds meer context, inhoud en bemiddelaars van informatie, kennis en ervaring. Van hoe mensen met elkaar communiceren, via de onderwerpen waarover zij het hebben en de dingen die zij van waarde vinden, tot hoe zij zich met elkaar verbonden voelen of juist niet: op al die terreinen spelen media een rol – oud en nieuw, analoog en digitaal. Van elementen in een omgeving zijn media de omgeving zelf geworden.

¹ www.mediaeducatie.nl, geraadpleegd op 22/02/07.

'Het doel en de noodzaak van mediawijsheid ligt niet in de omgang met media zelf, maar in het kunnen participeren in het maatschappelijk proces', zo schrijft de Raad verder. Mensen moeten zich volgens de Raad bewust zijn van de wijze waarop zij media gebruiken en ook van het effect van dat gebruik op henzelf en anderen (Sorgdrager & Weeda, 2005, p. 3).

In haar reactie op het advies van de Raad voor Cultuur erkent het kabinet het belang van mediawijsheid. Het kabinet schrijft net als de Raad het belang van mediawijze burgers toe aan de toenemende impact van de media (Van der Hoeven, 2006b, p. 4). Burgers moeten kunnen omgaan met diverse media, om goed te kunnen functioneren in de maatschappij. Een voorbeeld van waarom dit belangrijk is, is dat burgers door de overheid steeds meer worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid. Zo hebben zij een grote keuzevrijheid binnen het stelsel van centrale voorzieningen als zorg en het onderwijs. Burgers moeten mediawijs zijn om zo de voor hen optimale keuzes te kunnen maken (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 2).

In haar advies aan het kabinet stelt de Raad dat binnen de bevordering van mediawijsheid een belangrijke rol is weggelegd de mediasector, het onderwijs, de culturele instellingen en de openbare bibliotheken (Raad voor Cultuur, 2005, p. 21-30). Voor de verschillende branches geldt dat sommige afzonderlijke organisaties binnen de branches zich al bezig houden met het thema mediawijsheid, maar dat de branches als geheel geen beleid hebben op dit gebied (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 7-11). De brancheorganisatie van de openbare bibliotheken, de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), onderzoekt momenteel wel hoe een dergelijk beleid voor de gehele branche vorm zou kunnen krijgen. Beleid op het gebied van mediawijsheid is gewenst, zo stelt de VOB, omdat 'mediawijsheid onmisbaar is voor wie de weg wil blijven vinden in de veranderende wereld'.² Omdat de overige branches geen beleid kennen en het beleid voor de openbare bibliotheken nog gevormd moet worden, zullen de branches verder niet meer worden betrokken in de analyse van het beleid in Nederland.

3.3 Beleidsdoelen

'Bij mediawijsheid gaat het vooral over de kansen en mogelijkheden die nieuwe media bieden en het daaruit voortvloeiende belang voor de burgers', zo stelt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in haar reactie op het advies van de Raad voor Cultuur (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 2). Uitgangspunt van het beleid met betrekking tot mediawijsheid is dus niet zozeer de burgers te beschermen tegen de schadelijke effecten van de media, maar vooral hen kennis te laten maken met de kansen en mogelijkheden die de media hen bieden. Kort stipt Van der Hoeven in haar brief bij de

² www.debibliotheken.nl/mediawijsheid, geraadpleegd op 26/3/07.

notitie over mediawijsheid aan dat het voor de kenniseconomie van belang is dat mensen mediawijs zijn en dat hetzelfde geldt voor de democratie. Deze argumenten om zich met mediawijsheid bezig te houden worden in de notitie over mediawijsheid niet vertaald naar een aantal concrete beleidsdoelen (Van der Hoeven, 2006, p. 2-3).

3.4 Beleidsmiddelen

'Het leren omgaan met bestaande en nieuwe media heeft de afgelopen jaren in diverse beleidstrajecten vorm gekregen', zo stelt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het departement startte zelf de projecten *ict in het onderwijs* en *media-educatie*. Andere departementen startten met de projecten *ict in maatschappelijke sectoren*, *Digibewust* en *eParticipatie* (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 5).

Het project *ict in het onderwijs* is in 2005 opgeheven. Daarvoor in de plaats gekomen is het Actieplan *Verbonden met ict*. Doel van het actieplan is het geven van een extra impuls om ict beter en sneller in te kunnen zetten voor belangrijke onderwijsdoelen. In totaal wordt 5,4 miljoen euro aan het actieplan besteed. Dit geld wordt uitgegeven aan projecten die zorgen voor (1) eigentijdser en inspirerender onderwijs, en/of (2) docentprofessionalisering en/of (3) betere gegevensuitwisseling (Van der Hoeven, 2006a, p. 1-2).

Het project *media-educatie* is geïnitieerd na een advies van de Stuurgroep Media-educatie aan het kabinet om een aantal voorbeeldprojecten van media-educatie te subsidiëren. In zowel 2001 als 2002 werd hiervoor € 315.000 beschikbaar gesteld. Na 2002 moesten de gefinancierde projecten zelfstandig gecontinueerd worden. De projecten die in 2001 en 2002 subsidie ontvangen hebben, betreffen pilots in het hele onderwijsveld, 'van primair onderwijs tot en met beroepsonderwijs en de lerarenopleidingen' (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 4).

Het derde project dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap noemt als middel om burgers te leren omgaan met bestaande en nieuwe media is het project *ict in maatschappelijke sectoren*. In het in 2005 van start gegane vierjarige Actieprogramma *ict in maatschappelijke sectoren* werken de ministeries BZK (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), Justitie, Verkeer en Waterstaat, VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en EZ (Economische zaken) samen met marktpartijen. Het kabinet heeft 80 miljoen voor het project gereserveerd en het is de bedoeling dat de marktpartijen 50 miljoen bijdragen.³ Doel van het project is maatschappelijke problemen in de sectoren mobiliteit, veiligheid, onderwijs en zorg met ICT aan te pakken. Het Actieprogramma bestaat uit twee delen: allereerst onderzoekt men wat

³ www.regering.nl/actueel/nieuwsarchief/2005/09September/30/0-42-1_42-71999.jsp, geraadpleegd op 22/2/07.

de belangrijkste problemen in de maatschappelijke sectoren zijn en vervolgens of en zo ja, hoe deze met ICT kunnen worden opgelost.⁴ Met het actieprogramma wil het kabinet de volgende doelstellingen realiseren: (1) betere bereikbaarheid, (2) kwalitatief beter onderwijs, (3) veilige sociale leefomgeving en (4) kwalitatief goede, toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg.⁵

Het programma *Digibewust* bestaat sinds 2005 (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 22). Het doel van het programma is geformuleerd als: "(...)mensen vertrouwd te maken met alles wat zij zelf kunnen doen om de techniek een betrouwbare partner te laten zijn. Met de campagne willen de initiatiefnemers de kennis van en het vertrouwen in de mogelijkheden van digitale middelen versterken". Digibewust is ontstaan vanuit een gezamenlijk initiatief van de overheid en de digitale industrie. Betrokken partners zijn het ministerie van Economische zaken, Microsoft, KPN, TNT post en EPC.nl.⁶ Digibewust kent vier pijlers die moeten leiden tot de vervulling van het gestelde doel (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 23):

1. Verstevigen publiek-private samenwerking: een goede samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en instellingen is de kern van Digibewust. Bedrijven, overheidsinstanties en semi-publieke instellingen kunnen makkelijk aanhaken. Door deze samenwerking neemt de slagkracht van een ieder toe. Het programma fungeert als schakelpunt en neemt geen taken en verantwoordelijkheden van anderen over.
2. Bewustwording en voorlichting: de publiekscampagne die onderdeel uitmaakt van de pijler zal zich de komende jaren wisselend gaan richten op jongeren, senioren en MKB. In 2006 richt het programma zich vooral op jongeren, hun docenten en hun ouders. De site van Digibewust is voor het programma (www.digibewust.nl) een centraal communicatiemiddel.
3. Kwaliteitsbeleid van het MKB: met name in het midden- en kleinbedrijf wordt het belang van informatiebeveiliging vaak onvoldoende erkend. Het doel van deze pijler is dat het MKB veiligheid van elektronische communicatie als vanzelfsprekend onderdeel behandelt van een goede bedrijfsvoering.
4. Betere benutting van kennis: het gaat hier om het beter ontsluiten en uitwisselen van de aanwezige kennis over risico's en veiligheid van elektronische communicatie in begrijpelijke vorm richting de gebruikers. Daarvoor bestaan platforms als Nationaal Platform Continuïteit Vitale ICT, Platform afstemming ENISA en Platform kennisuitwisseling R&D gebruiker.

⁴ www.epn.net/index2.php?option=content&do_pdf=1&id=104, geraadpleegd op 22/2/07.

⁵ www.m-ict.nl/index.php?option=com_content&task=section&id=16&Itemid=91, geraadpleegd op 22/2/07.

⁶ www.digibewust.nl, geraadpleegd op 22/2/07.

Het project *eParticipatie* dat door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als laatste genoemd wordt als project waarin burgers leren omgaan met oude en nieuwe media, is nog in ontwikkeling. Doel van het project van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is de kloof tussen de overheid en de burgers te overbruggen door meer interactie en betrokkenheid te creëren. Er wordt gewerkt aan een actieplan dat allerlei initiatieven (zoals rond zaken als burgerpanels, e-petities, communityvorming, e-democracy, e-toezicht, zelforganisatie van burgers, wijkinitiatieven etc.) een 'beleidsmatige' duw in de rug moet geven (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 28).

3.5 Evaluatie

Van de in de vorige paragraaf genoemde beleidsmiddelen is alleen het project *media-educatie* geëvalueerd. Deze evaluatie is in 2005 door de KPC groep uitgevoerd. Uit de evaluatie bleek dat de projecten die in 2001 en 2002 door de overheid gefinancierd werden, onvoldoende zijn gecontinueerd. Omdat continuering de doelstelling was van de overheid, is de doelstelling van het project niet gehaald. Verder bleek uit de evaluatie dat de producten van de projecten die zijn uitgevoerd, onvoldoende landelijk zijn verspreid. Voor het teleurstellende resultaat werden verschillende verklaringen gegeven. Er zou een gebrek zijn aan tijd, geld, educatieve uitgeverij, begeleiding en vraag uit het veld (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 4).

Reden waarom de overige programma's niet geëvalueerd zijn, is ongetwijfeld dat het meerjarenplannen betreft die nog niet zijn afgelopen. Wanneer deze programma's zijn afgelopen, moeten zij worden geëvalueerd. De ministeries kennen namelijk een wettelijke verplichting het gevoerde beleid te evalueren (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 1999, p. 21).

3.6 Toekomstplannen

Zoals eerder gezegd brengt de toekomst het project *eParticipatie*. Verder staat in het onlangs afgesloten regeerakkoord van de politieke partijen CDA, PvdA en ChristenUnie dat er een media-educatie en expertisecentrum zal komen om 'kinderen en jongeren, hun ouders en scholen te ondersteunen in het leren omgaan met de veelheid van media-uitingen' (CDA, PvdA en ChristenUnie, 2007, p. 39). Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het culturele veld willen dit expertisecentrum de vorm geven van een kennisnetwerk tussen bestaande organisaties (gesprek met dhr. R. Oevering en mevr. M. Kramer, 21/2/07). Om dit netwerk te kunnen vormen is een startbedrag van €150.000 aangevraagd bij het ministerie van Economische Zaken (telefoongesprek met dhr. R. Oevering, 11/4/07). Begin mei is besloten dat dit bedrag aan de verschillende betrokken

organisaties zal worden uitgekeerd. De huidige inspanningen van het ministerie zijn er op gericht ervoor te zorgen dat het netwerk ook na 2007 gefinancierd zal worden (persoonlijke correspondentie met dhr. R. Oevering, 7/5/07). De bij het netwerk betrokken organisaties zijn overigens Mira Media, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, het Nederlands Jeugd Instituut, het NICAM, de RVU, Science Guide, de Stichting Kennisnet Ict op school, de Stichting Nederland Kennisland, de Stichting Reclame Rakkers, Teleac/NOT, de Vereniging van Openbare Bibliotheken, het Virtueel Platform en de Waag Society (Langerak & van Hall, 2007, p.1). Een aantal van de genoemde organisaties heeft samen met anderen sinds kort ook een opleiding tot mediacoach opgericht. Docenten, PABO studenten en medewerkers van bibliotheken kunnen vanaf heden in 3 maanden tijd leren hoe zij anderen mediavaardigheden kunnen aanleren. Organisaties die de opleiding hebben opgericht, zijn de Stichting Reclame Rakkers/ Media Makers, Stichting De Kinderconsument, de Nederlandse Openbare Bibliotheken, het NICAM, het Expertisecentrum Kind en Media van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, Stichting Leerplanontwikkeling, PABO Drenthe, Stichting Beeld en Geluid, Stichting Krant in de Klas, Kennisnet, Waag Society, Sanoma Uitgevers, National Geographic Channel, MTV Networks en Telfort (Nationale Opleiding MediaCoach, 2007, p. 3).

Een politieke trend die van invloed kan zijn op het soort beleid dat de overheid in de toekomst zal voeren, is de trend van deregulering. Voorgaande regeringen wilden de overheidsbemoeienis met de samenleving beperken en de zelfregulering van het veld vergroten. Volgens hen kunnen bepaalde problemen het beste door bedrijven en marktpartijen kunnen worden opgelost. Zij hebben immers de meeste kennis over het probleem.⁷ Wanneer ook de nieuwe coalitie het standpunt inneemt dat de zelfregulering van het veld moet worden vergroot, kan het wel eens zo zijn dat de overheidsbemoeienis met media-educatie beperkt blijft. Zoals het er nu uitziet zal dit ook het geval zijn. Naast de ontwikkeling voor een netwerk voor mediawijsheid bestaan er binnen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap immers geen plannen om het thema op te pakken (telefoongesprek met dhr. R. Oevering, 11/4/07). Het programma dat zich inzette voor zelfregulering, de *Andere Overheid*, is door de nieuwe regering echter beëindigd.⁸ Mogelijk betekent dit dat de nieuwe coalitie de rol van de overheid in de samenleving juist weer wil vergroten. Is dit het geval, dan kan dit betekenen dat de overheid zich meer bezig zal houden met het thema mediawijsheid. Overigens geeft de coalitie in haar regeerakkoord niet duidelijk aan of zij de overheidsbemoeienis al dan niet wil verkleinen. Dit maakt het lastig een inschatting te geven in hoeverre zij zich actief met het thema mediawijsheid bezig zal

⁷ <http://www.andereoverheid.nl/AndereOverheid/Web/Projecten/Zelfregulering/>, geraadpleegd op 13/4/07.

⁸ <http://www.andereoverheid.nl/andereoverheid/web/>, geraadpleegd op 13/4/07.

willen houden. Dat de coalitie voornamelijk uit christelijke partijen bestaat, vergroot de kans dat het thema wordt opgepakt. Deze partijen willen de burger graag beschermen tegen slechte invloeden en dit kan een reden zijn om mediawijsheid te bevorderen. Mediawijze mensen beseffen immers hoe zij en anderen beïnvloed worden door de media.

3.7 Résumé

Met betrekking tot het beleid op het gebied van mediawijsheid in het buitenland heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een zestal vragen geformuleerd. Aan de hand van deze vragen kan ook het beleid in eigen land worden geanalyseerd. Kort kan op basis van deze analyse over het beleid het volgende worden gezegd:

1. Sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?
Het thema mediawijsheid is in 2005 door de Raad voor Cultuur op de politieke agenda gezet. Sindsdien houden de overheid en verschillende organisaties in Nederland zich bezig met de vraag of zij mediawijsheid moeten stimuleren, en zo ja hoe.
2. Waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?
De belangrijkste reden om zich eventueel met de bevordering van mediawijsheid bezig te houden is dat burgers goed moeten kunnen omgaan met de verschillende media om goed te kunnen functioneren in de maatschappij.
3. Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches met hun beleid bereiken?
De overheid wil de mediawijsheid van de bevolking bevorderen en richt zich daarbij specifiek op het verbeteren van de omgang met ict. De verschillende branches hebben nog geen beleid geformuleerd.
4. Welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in om de door hen gestelde doelen te bereiken?
De overheid kent verschillende programma's die erop gericht zijn de omgang met ict te verbeteren.
5. Is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het huidige beleid van de overheid / van de branches ertoe leidt dat de gestelde doelen worden bereikt? Zo ja, wat waren de onderzoeksresultaten?
De programma's die zich richten op de verbetering van de omgang met ict zijn nog niet geëvalueerd.

6. Welke middelen wil de overheid / willen de branches in de toekomst inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen?

De coalitie wil dat er een media-educatie en expertisecentrum wordt opgericht. Deze krijgt de vorm van een netwerk tussen bestaande organisaties.

4. Beleid in Australië

4.1 Geschiedenis

De term *media literacy* wordt in Australië niet of nauwelijks gebruikt. Men kent dan ook geen eigen definitie van het begrip, maar gaat uit van de Engelse definitie: 'Media literacy is the ability to access, understand and create communications in a variety of contexts' (Turnbull, 2006, p.2). In plaats van het begrip *media literacy* gebruiken de Australiërs de term *information literacy*. De definitie van dit begrip luidt als volgt: 'Information literacy is an intellectual framework for recognising the need for, understanding, finding, evaluating, and using information' (Bundy, 2004, p. 4). Grofweg gezegd wordt met de twee termen ongeveer hetzelfde bedoeld. Informatie kan worden verspreid via verschillende soorten technologieën en de *information literate* kan daarom net als de *media literate* omgaan met alle verschillende soorten media (Bundy, 2004, p. 3-4).

De Australische overheid spreekt in 1989 voor het eerst over *information literacy* (Bundy, 2004, p. 45). Nadat de term in 1994 aan het concept *lifelong learning* is verbonden, wordt het beleid met betrekking tot *information literacy* onder deze noemer gevoerd. Het beleid met betrekking tot *lifelong learning* is er niet alleen op gericht de *information literacy* van de burgers te vergroten door de in de definitie genoemde vaardigheden te stimuleren, maar heeft daarnaast ook tot doel ervoor te zorgen dat Australiërs zich specialiseren op een bepaald studiegebied en dat zij belangrijke vragen kunnen stellen binnen dit gebied van studie (Lau et al., 2006, p. 4-5).

Niet alleen de overheid, maar ook de verschillende typen bibliotheken houden zich in Australië al lange tijd bezig met het thema *information literacy*. Zo organiseerde de *Australian Library and Information Association* (ALIA) vanaf 1992 samen met de *University of South Australia* tien jaar lang om het jaar nationale conferenties met betrekking tot het thema. In 2001 bracht de organisatie een statement naar buiten ('*Statement on information literacy for all Australians*') waarin zij aangeeft zich in te zullen zetten voor de bevordering van de *information literacy* van haar klanten (Bundy, 2004, p. 45-47). Naast de openbare bibliotheken houden ook school- en wetenschappelijke bibliotheken zich met het thema bezig (Bundy, 2004, 45-48). Deze bibliotheken worden vertegenwoordigd door respectievelijk de *Australian School Library Association* (ASLA) en de *Council of Australian University Librarians* (CAUL). De activiteiten van deze organisaties zullen in de komende paragrafen beschreven worden.

In 2001 werd door de *University of South Australia* het *Australian and New Zealand Institute for Information Literacy* (ANZILL) opgericht (Bundy, 2004, p. 47). De oprichting van dit instituut werd toegejuicht door de bovengenoemde bibliotheekorganisaties en daarnaast de universiteiten en scholen in Australië en Nieuw-Zeeland, de onderwijsaanbieder TAFE en de

Council of Australian State Libraries. Alle partijen waren van mening dat een instituut dat *information literacy* op de agenda van het onderwijs zou zetten, zowel vanuit het onderwijs als vanuit hun eigen organisaties en de politiek gewenst was (Dorskatsch, 2002, p. 1-2).

In 2002 werd door de Australische overheid onderzocht of het interessant zou zijn naast het bovengenoemde instituut ook een nationale coalitie voor '*information literacy advocacy*' op te richten. Deze coalitie zou volgens haar moeten bestaan uit een samenwerkingsverband tussen organisaties uit verschillende sectoren. Een onderzoek werd gedaan naar de haalbaarheid van een dergelijk initiatief. Uit het rapport kwam naar voren dat er bij organisaties uit verschillende sectoren steun was voor de te vormen coalitie (Lonsdale et al., 2002, p. 2 & 6). In de praktijk bleek echter dat te weinig bedrijven bereid waren in het project te investeren en dat de betrokken non-profit organisaties het project zonder hen niet konden financieren. Ook een poging van de *Australian Library and Information Association* en *Adult Learning Australia* om een coalitie op te zetten, was vruchteloos. Ook zij konden de benodigde gelden niet bij elkaar brengen. Daarnaast zorgden veranderingen in de leiding van de organisaties tot veranderingen in de koers van de organisaties (persoonlijke correspondentie met mevr. M. Murphy, 10/4/07).

4.2 Probleemformulering

De verschillende organisaties die zich in Australië bezighouden met *information literacy*, doen dit om verschillende redenen. De Australische overheid wil de *information literacy* van haar burgers vergroten, om zo haar kenniseconomie te versterken. Dit is volgens de overheid van belang om te kunnen concurreren met andere kenniseconomieën (Watson, 2007, p. 7). Ook de ALIA houdt zich om economische motieven bezig met het thema.⁹ De ALIA heeft zelf geen probleemformulering opgesteld, maar sluit zich aan bij de *Alexandria Proclamation* die tijdens een conferentie in Egypte in 2005 door 30 deelnemers uit 17 verschillende landen¹⁰ werd uitgesproken (ALIA, 2006, p. 1; IFLA, 2005, p. 1):

It empowers people in all walks of life to seek, evaluate, use and create information effectively to achieve their personal, social, occupational and educational goals. It is a basic right in a digital world and promotes social inclusion of all nations. Lifelong learning enables individuals, communities and nations to attain their goals and to take advantage of emerging opportunities in the evolving global environment for shared benefit. It assists them and their institutions to meet technological, economic and social challenges, to redress disadvantage and to advance the well being of all.

⁹ <http://www.alia.org.au/policies/information.literacy.html>, geraadpleegd op 5/3/07.

¹⁰ http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=20891&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, geraadpleegd op 10/4/07.

Naast economische motieven, spelen er bij ALIA dus ook sociale motieven een rol bij de bevordering van *information literacy*. Men wil immers het welzijn van de bevolking vergroten. Volgens CAUL, ASLA en ANZIIL moet *information literacy* bevorderd worden, omdat het in de 21^e eeuw een essentiële vaardigheid betreft. Zonder deze vaardigheid kunnen mensen niet optimaal in de informatiemaatschappij functioneren (ASLA, 2006, p. 5; CAUL, 2001 p. 3; persoonlijke correspondentie met mevr. J. Peacock, 23/4/07). Zetten de overheid en ALIA vooral in op het belang van het vergroten van de *information literacy* van de burger voor de maatschappij, CAUL, ASLA en ANZIIL kijken vooral naar het belang daarvan voor de burger zelf.

4.3 Beleidsdoelen

De verschillende organisaties die zich bezighouden met *information literacy* kennen niet alleen verschillende probleemformuleringen, maar ook verschillende beleidsdoelen. Grofweg kunnen er vier verschillende beleidsdoelen worden onderscheiden. Sommige organisaties zetten in op één van deze doelen, anderen zetten in op meer.

Het eerste beleidsdoel is het vergroten van de informatievaardigheden van de burger. Opvallend is dat dit doel alleen door de overheid wordt gesteld (Commonwealth of Australia, 2001, p. 14). Organisaties stellen zich dit doel niet, maar zij willen wel anderen helpen bij de bevordering van *information literacy*. Dit geldt voor zowel ALIA, als voor CAUL en ANZIIL (ALIA, 2006, p. 1; CAUL, 2007, p. 2; Doskatsch, 2002, p. 2). Vaak komt het er op neer dat de organisaties anderen advies willen geven over hoe zij projecten het beste kunnen vormgeven. Het derde beleidsdoel is het vergroten van het besef van het belang van *information literacy*. Dit doel wordt expliciet nagestreefd door ALIA en ASLA. Door het besef van het belang van projecten op het gebied van *information literacy* te doen vergroten, willen zij ervoor zorgen dat er meer (financiële en morele) steun voor de ontwikkeling van deze projecten ontstaat (ALIA, 2006, p. 1; ASLA, 2006, p. 5). Indirect houden ook CAUL en ANZIIL zich met dit doel bezig. Zij willen dat *information literacy* een plaats krijgt binnen het hoger onderwijs en lobbyen daartoe (CAUL, 2007, p. 2; Doskatsch, 2002, p. 2). Net als CAUL en ANZIIL houdt ook ASLA zich bezig met het vierde beleidsdoel, te weten integratie van *information literacy* in het onderwijs, deze organisatie richt zich echter basis- en middelbare scholen (ASLA, 2006, p. 5).

4.4 Beleidsmiddelen

Zoals gezegd wil de overheid de informatievaardigheden van de bevolking vergroten. Een middel dat zij hiervoor inzet is het actieplan *Backing Australia's Ability*. Geld wordt geïnvesteerd om scholieren in aanraking te laten komen met ICT als leermiddel (Commonwealth of Australia, 2001, p. 21). Er wordt door de landelijke overheid geen geld

geïnvesteed om de scholieren ook met andere media in aanraking te laten komen of om niet-scholieren in aanraking te laten komen met ICT en andere media als leermiddel. Met betrekking tot de volwassenen die geen onderwijs meer volgen, merkt de overheid op dat het hun eigen verantwoordelijk is om nieuwe vaardigheden aan te leren (Commonwealth of Australia, 2003, p. 5).

In Australië moet een onderscheid gemaakt worden tussen beleid van de confederatie en de verschillende staten. Binnen de grenzen van het beleid van de confederatie kunnen de verschillende staten eigen beleid vormen. Wanneer de confederatie stelt dat *information literacy* een plek moet krijgen in het onderwijs, kunnen de verschillende staten hier een eigen invulling aan geven.¹¹ Wat het beleid met betrekking tot *information literacy* betreft volgen de meeste staten de confederatie: scholieren worden in aanraking gebracht met ICT maar niet met andere media. Dit is echter niet overal het geval. Zo geeft de staat West-Australië een andere invulling aan het begrip *information literacy*. In deze staat is men van mening dat scholieren met alle soorten media in aanraking moeten worden gebracht. Om ervoor te zorgen dat dit het geval is, zijn alle kinderen tussen de 12 en 17 jaar verplicht het vak *Media Studies* te volgen. Dit vak, dat voor zestig procent bestaat uit het zelf produceren van media, mag uitsluitend worden gegeven door daartoe gecertificeerde docenten. Op deze manier wil men kwaliteit van het onderwijs garanderen (Domaille & Buckingham, 2001, p. 34). Docenten *Media Studies* kunnen lid worden van de organisatie ATOM, *the Australian and New Zealand Teachers of Media*. Deze organisatie organiseert conferenties over media-educatie op zowel staats als nationaal niveau, publiceert tijdschriften over het onderwerp en verstrekt er leermiddelen over. Dankzij de diensten van ATOM, kunnen de docenten hun kennis met betrekking tot media-educatie actueel houden (Domaille & Buckingham, 2001, p. 34).

Het tweede beleidsdoel dat in de vorige paragraaf werd onderscheiden is het anderen helpen bij de bevordering van *information literacy*. ANZILL wil dit bereiken met kennisbevordering. Daartoe kent zij de volgende activiteiten (Dorskatsch, 2002, p. 2):

- Levering en coördinatie van een intensief (les)programma met betrekking tot *information literacy*
- Het aanbieden van seminars en workshops
- Coördinatie en bemiddeling bij *mentoring* en/of *internships*
- Het opstellen van erkenning-/toekenningprogramma's
- Behoud en continue evaluatie van de *CAUL Information Literacy Standards*
- Het opstellen van processen die de kwaliteit van de dienstverlening moeten garanderen
- Het identificeren van belangrijke onderzoeksgebieden
- Het faciliteren van publicaties op het gebied van de theorie of praktijk van *information literacy*

¹¹ www.australia.gov.au/govt-in-aust, geraadpleegd op 26/2/07.

Belangrijk bij kennisbevordering zijn volgens ANZIIL samenwerkingsverbanden. Via het netwerk van organisaties dat ontstaat, kan kennis immers gemakkelijk worden verspreid. ANZIIL werkt onder andere samen met CAUL, *the Council of New Zealand University Librarians* (CONZUL), ALIA, *the National Working Group for TAFE Library Services* (NWGTLs) en *the Library and Information Association of New Zealand Aotearoa* (LIANZA) (Dorskatsch, 2002, p. 2). Net als ANZIIL vinden ook CAUL en ALIA kennisverspreiding belangrijk en zetten zij zich hiervoor in. CAUL verspreidt kennis via haar website.¹² ALIA biedt op haar website een forum aan dat gebruikt kan worden om kennis te verspreiden (persoonlijke correspondentie met mevr. M. Murphy, 8/5/07).

Het derde beleidsdoel - het vergroten van het besef van het belang van *information literacy* - kan volgens ASLA worden bereikt door succesverhalen mond-tot-mond of via de media te verspreiden of door debatten en bijeenkomsten over het onderwerp te organiseren. ASLA raadt haar leden dan ook aan dit te doen (ASLA, 2006, p. 11). Het verspreiden van positieve verhalen via de media speelt volgens ASLA ook een belangrijke rol bij het bereiken van integratie van *information literacy* in het curriculum. Beste aanpak om dit te bereiken is volgens ASLA een afspraak te maken met de schoolleiding en dan vervolgens tijdens het gesprek met de schoolleiding te verwijzen naar verhalen in de media om zo het belang van en het succes van projecten op het gebied van *information literacy* aan te tonen (ASLA, 2006, p. 11). ANZIIL wil integratie in het onderwijs bereiken door onderzoek aan te bieden die de positieve invloed van projecten aantonen (Dorskatsch, 2002, p. 2). Daar waar ASLA erop gericht is individuen zo ver te krijgen dat zij iets met het thema doen, wil ANZIIL integratie in het staats- of nationale curriculum bereiken. De organisaties werken dus op verschillende niveaus. Net als ANZIIL verspreidt ook CAUL onderzoek om zo haar doelen te bereiken. Een verschil is echter dat CAUL niet alleen onderzoek van anderen, maar ook eigen onderzoek aanbiedt.¹³ Een laatste middel dat zowel door ASLA als door ANZIIL wordt ingezet om meer aandacht voor *information literacy* te genereren is een prijs. ASLA reikt jaarlijks de *School Library Innovation Award for Media Literacy Enhancement* uit en ANZIIL benoemt mensen tot *Information Literacy Champion*.¹⁴

De beleidsmiddelen van de overheid worden gefinancierd uit belastinggelden. Voor de verschillende bibliotheekorganisaties geldt dat zij worden gefinancierd vanuit subsidies, donaties en bijdragen van hun leden, de bibliotheken. Ook ANZIIL betaalt haar middelen deels met lidmaatschapsgelden. Diverse soorten organisaties kunnen lid worden. Organisaties uit Australië betalen een lidmaatschap van \$330, organisaties uit Nieuw-Zeeland

¹² <http://www.caul.edu.au/info-literacy/>, geraadpleegd op 5/3/07.

¹³ <http://www.caul.edu.au/info-literacy/publications.html>, geraadpleegd op 5/3/07.

¹⁴ <http://www.asla.org.au/advocacy/award/EnhanceTV.htm>, geraadpleegd op 28/2/07;
<http://www.anziil.org/news/resources/info%20lit%20champion.pdf>, geraadpleegd op 28/2/07.

\$300.¹⁵ Overigens is ANZIL de enige organisatie die zich uitsluitend met het thema *information literacy* bezig houdt. Organisaties als ALIA en CAUL kennen speciale werkgroepen die de werkzaamheden op het gebied van *information literacy* toebedeeld krijgen.¹⁶

4.5 Evaluatie

Het landelijke actieplan *Backing Australia's Ability* bestaat al sinds 2001. Jaarlijks wordt het actieplan geëvalueerd (An Australian Government Initiative, 2004, p. 1). De meest recente openbare evaluatie is in 2004 naar buiten gebracht.¹⁷ In het rapport wordt zeer positief over het actieplan gesproken (An Australian Government Initiative, 2004, p. 2). De inspanningen om scholieren meer in aanraking te laten komen met ICT als leermiddel worden besproken onder de noemer *The Le@rning Federation*. Het project *The Le@rning Federation* is erop gericht kwalitatief hoogstaande online content voor het onderwijs te ontwikkelen. In de evaluatie van het actieplan *Backing Australia's Ability* geeft men aan dat er binnen het project *The Le@rning Federation* in de jaren 2001-2002 al een hoop bereikt is (An Australian Government Initiative, 2004, p. 7). *The Le@rning Federation* kent haar eigen website, www.thelearningfederation.edu.au. Op deze website is geen informatie over recente evaluaties van *The Le@rning Federation* te vinden, maar wel informatie over de materialen die de *The Le@rning Federation* allemaal al ontwikkeld heeft. In totaal bestaat het aanbod van digitale content uit 4581 objecten.¹⁸ Initiatieven als *The Le@rning Federation* kennen we overigens ook in Nederland. Zowel de website www.kennisnet.nl als de website www.schoolbieb.nl is erop gericht scholen online lesmateriaal aan te bieden. Volgens betrokkenen vinden de producten van beide sites steeds meer aftrek. Wel is het zo dat docenten nog moeten wennen aan het werken met online content en hier soms uit onwennigheid negatief tegenover staan (gesprek met mevr. N. Verheijen, 25/1/07).

In tegenstelling tot het landelijke actieplan is de invoering van het vak Media Studies in West-Australië nog niet door de overheid geëvalueerd. De onderzoekers Quin & McMahon hebben echter wel een evaluatie van het curriculum uitgevoerd. Hoewel leerlingen volgens hen zeker wat van de media-educatie opsteken, kan deze volgens hen worden verbeterd. De onderwijsstrategieën moeten volgens Quin & McMahon keer op keer worden geëvalueerd opdat het programma dat wordt aangeboden zo effectief mogelijk is in het bevorderen van de mediavaardigheden van leerlingen (Quin & McMahon, 1993, p. 15-24).

¹⁵ <http://www.anzail.org/membership/resources/membershiprego.pdf>, geraadpleegd op 28/2/07.

¹⁶ <http://alia.org.au/vital.link/contact>, geraadpleegd op 5/3/07;
<http://www.caul.edu.au/info-literacy/ilwg.html>, geraadpleegd op 5/3/07.

¹⁷ <http://backingaus.innovation.gov.au/>, geraadpleegd op 2/4/07.

¹⁸ www.thelearningfederation.edu.au/node1, geraadpleegd op 2/4/07.

Uit de websites van de verschillende bibliotheekorganisaties en ANZILL blijkt niet of en hoe zij hun eigen beleid en beleidsmiddelen evalueren. Bij navraag geeft ALIA aan dat er binnen de organisatie sprake is van continue beleidsevaluatie. Deze vindt plaats door commentaar op het eigen forum over de eigen werkzaamheden te bestuderen. Aan de hand van dit commentaar wordt het beleid aangepast (persoonlijke correspondentie met mevr. M. Murphy, 8/5/07). CAUL blijkt momenteel bezig met een evaluatie van de huidige werkwijze (persoonlijke correspondentie met mevr. D. Costello, 29/3/07). Wanneer ASLA gevraagd wordt of zij onderzoek verricht naar de effectiviteit van haar beleidsmiddelen, verwijst zij naar het onderzoek *Impact of School Libraries on Student Achievement: a Review of the Research* door Lonsdale (persoonlijke correspondentie met mevr. K. Bonanno, 27/3/07). Lonsdale beschrijft het bewijs over het positieve verband tussen een goede schoolbibliotheek en -bibliothecaris enerzijds en de prestaties van leerlingen anderzijds. Zij geeft hierbij echter wel een kanttekening: bewijs dat aantoonde dat de bibliothecaris invloed heeft op de *information literacy* van de leerlingen ontbreekt (Lonsdale, 2003, p. 2). Hiermee geeft Lonsdale aan dat er geen bewijs is om het belang of het succes van educatie door bibliothecarissen met betrekking tot *information literacy* aan te tonen. Hoewel Lonsdale net als ASLA beweert dat het van belang is dat *information literacy* wordt geïntegreerd in het onderwijs, ontbreken hierbij zowel voor haar als voor ASLA de argumenten. ANZILL ten slotte geeft in haar correspondentie aan de door haar jaarlijks georganiseerde symposia te evalueren. De feedback die door deelnemers gegeven wordt is altijd zeer positief, zo stelt men. Over de evaluatie van de overige beleidsmiddelen van ANZILL, wordt ook in de persoonlijke correspondentie niets vermeld (persoonlijke correspondentie met mevr. J. Peacock, 23/4/07).

4.6 Toekomstplannen

Het actieplan *Backing Australia's Ability* zal tot 2011 worden voortgezet.¹⁹ Wanneer gekeken wordt naar de toekenningstabel – d.w.z. het overzicht waarin staat wanneer waaraan geld besteed wordt – dan blijkt dat het project *The Le@rning Federation* al sinds halverwege 2006 geen subsidie meer ontvangt. De overheid besteedt nu aan andere projecten die de vaardigheden van de Australiërs moeten vergroten geld. Het gaat hier om projecten die erop gericht zijn ervoor te zorgen dat burgers gespecialiseerd zijn op een bepaald vakgebied en dat zij binnen dit vakgebied onderzoekbare vragen kunnen stellen (An Australian Government Initiative, 2001, p. 2). Deze vaardigheden vallen niet onder de in dit onderzoek gehanteerde definitie van *media literacy*. Geconcludeerd moet dan ook worden dat de

¹⁹ <http://backingaus.innovation.gov.au/>, geraadpleegd op 2/4/07.

inspanningen van de Australische overheid op het gebied van *media literacy* sinds 2006 sterk beperkt zijn.

De toekomstplannen van ALIA, CAUL, ASLA en ANZIIL komen niet uit hun websites of in hun beleidsdocumenten naar voren. Om deze reden is hen per e-mail gevraagd wat hun toekomstplannen zijn. ALIA geeft aan zich in de toekomst op gelijke wijze voor de bevordering van *information literacy* in te willen zetten (persoonlijke correspondentie met mevr. M. Murphy, 8/5/07). Uit de reactie van CAUL bleek dat men momenteel bezig is met het evalueren van de eigen dienstverlening. Reden hiervoor is dat men zich in het verleden richtte op groepen instituties, maar dat binnen de organisatie nu de indruk bestaat dat het beter is zich op individuele instituties te richten. Mogelijk betekent een verandering van de doelgroep ook een verandering in de dienstverlening. In dat geval zal CAUL haar dienstverlening aanpassen (persoonlijke correspondentie met mevr. D. Costello, 29/3/07). ASLA gaf in haar reactie aan in de nabije toekomst een onderzoek uit te willen voeren naar de rol van de bibliothecaris binnen scholen. De resultaten van dit onderzoek dat 1,5 tot 2 jaar zal duren, zullen worden gebruikt om het beleid van de organisatie aan te passen (persoonlijke correspondentie met mevr. K. Bonanno, 19/4/2007). ANZIIL geeft aan op de korte termijn gebruik te zullen maken van dezelfde middelen als nu om haar doelen te bereiken. Met betrekking tot de activiteiten van ANZIIL op de lange termijn wordt opgemerkt dat de hoeveelheid activiteiten afhankelijk zal zijn van het aantal vrijwilligers dat zich in de toekomst wil inzetten voor de bevordering van *information literacy* en het aantal giften dat organisaties en het publiek in de toekomst bereid zijn te doen om de bevordering van *information literacy* te helpen financieren (persoonlijke correspondentie met mevr. J. Peacock, 23/4/07).

4.7 Résumé

Met betrekking tot het beleid op het gebied van mediawijsheid in het buitenland heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een zestal vragen geformuleerd. Op basis van deze vragen kan over het beleid in Australië kort het volgende worden gezegd:

1. Sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

In Australië houden de overheid en de bibliotheken zich al sinds het eind van de jaren '80 bezig met het thema information literacy.

2. Waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

De Australische overheid wil information literacy stimuleren om zo haar kenniseconomie te versterken, wat volgens haar nodig is om te concurreren met andere kenniseconomieën. Verschillende organisaties houden zich met het thema bezig, omdat volgens hen alleen information literate goed kunnen functioneren in de informatiemaatschappij.

3. Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches met hun beleid bereiken?

Het doel van de Australische overheid is de kenniseconomie te versterken. Organisaties willen kennis over information literacy verspreiden en ervoor zorgen dat educatie in information literacy in het hele land wordt geïntegreerd in het basis-, middelbaar- en hoger onderwijs.

4. Welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in om de door hen gestelde doelen te bereiken?

De overheid voert een actieplan uit om de information literacy te bevorderen. Organisaties zetten verschillende doelen in om hun doelen te bereiken: men organiseert conferenties, workshops en seminars, stelt standaarden op met daarin een overzicht van de vaardigheden waarover mensen moeten beschikken, doet onderzoek, biedt de resultaten van het eigen en onderzoek van anderen aan, verspreidt kennis via de website en vraagt via prijsuitreikingen aandacht voor het thema information literacy.

5. Is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het huidige beleid van de overheid / van de branches ertoe leidt dat de gestelde doelen worden bereikt? Zo ja, wat waren de onderzoeksresultaten?

Het actieplan van de Australische overheid is positief geëvalueerd evenals de integratie van educatie in information literacy in het onderwijs in West-Australië. De verschillende organisatie evalueren hun beleid. De informatie over deze evaluaties is beperkt.

6. Welke middelen wil de overheid / willen de branches in de toekomst inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen?

Sinds 2006 worden er in het Actieplan Backing Australia's Ability door de federatie geen gelden meer besteed aan de bevordering van de vaardigheden die onder de in paragraaf 2.1 gegeven definitie van media literacy vallen. Organisaties willen zich in de toekomst op gelijke wijze voor het thema information literacy inzetten. Welke middelen ze kunnen inzetten is echter afhankelijk van de financiële situatie, welke voor sommige organisaties onzeker is.

5. Beleid in het Verenigd Koninkrijk

5.1 Geschiedenis

Het Verenigd Koninkrijk vervult wat media-educatie betreft een voorbeeldfunctie binnen Europa (Piette & Giroux, 2001, p. 90). Al sinds de jaren '60 wordt media-educatie er op scholen gegeven (Hart, 2001, p. 200-201) en tegenwoordig vormt het een verplicht onderdeel van het curriculum. Hierdoor is het voor uitgeverijen en andere instanties interessant om lesmateriaal te ontwikkelen (Merry & Titley, 2002, p. 42). Eén van de organisaties die zich hier actief mee bezig houdt, is het British Film Institute (BFI). Niet alleen ontwikkelt het pedagogisch materiaal, maar het organiseert ook conferenties en trainingsdagen voor docenten (Piette & Giroux, 2001, p. 90-91). Ook de docenten zelf doen aan kennisverspreiding om zo hun lessen media-educatie te kunnen verbeteren. De leerkrachten hebben zich verenigd en brengen tijdschriften uit (Piette & Giroux, 2001, p. 91). Voorbeelden van organisaties die zijn opgericht door docenten zijn de *Media Education Association* en de *Association for Media Education in Scotland*.²⁰ De laatstgenoemde organisatie publiceert het tijdschrift *Journal of the Association for Media Education in Scotland* (Piette & Giroux, 2001, p. 91). Verder is er weinig over de organisatie bekend en daarom zal deze in de komende paragrafen niet besproken worden.

Mediawijsheid is meer dan media-educatie alleen, zo stelt de Raad voor Cultuur in Nederland. De verbreding van de term media-educatie heeft in het Verenigd Koninkrijk al in 2001 plaatsgevonden. In haar *Media Literacy Statement* uit 2001 geeft de regering aan dat zij niet alleen vindt dat kinderen moeten leren hoe zij met de verschillende media om kunnen gaan, maar dat dit ook geldt voor de overige bevolking. Met andere woorden, men vindt dat de gehele bevolking *media literate* moet zijn (Department for Culture, Media and Sport, 2001, p. 3). Om ervoor te zorgen dat dit daadwerkelijk het geval zal zijn, heeft de overheid in 2003 haar *Office of Communications* (Ofcom) de opdracht gegeven ervoor te zorgen dat de *media literacy* van de bevolking gestimuleerd zal worden (Department for Culture, Media and Sport, 2003, hoofdstuk 21, sectie 11). Andere instanties heeft de regering niet de opdracht gegeven zich met het thema bezig te houden. Desondanks bestaat er wel aandacht voor in het veld. Het eerder genoemde BFI zet zich in om de *media literacy* van de burger te vergroten en hetzelfde geldt voor de bibliotheken (Lau et al., 2006, p. 50). De vereniging van bibliotheken SCONUL ('*Society for College, National and University Libraries*') spreekt echter niet over de bevordering van *media literacy*, maar over de bevordering van *information literacy*. De vaardigheden waarover een individu moet beschikken om volgens SCONUL *information literate* genoemd te kunnen worden, zijn dezelfde vaardigheden

²⁰ <http://www.mediaedassociation.org.uk/>, geraadpleegd op 23/4/07;
<http://www.mediaed.org.uk/links/ames.htm>, geraadpleegd op 23/4/07.

waarover de burger moet beschikken om volgens de overheid *media literate* genoemd te kunnen worden (SCONUL Advisory Committee on Information Literacy, 1999, p. 6). Dit komt op het volgende neer: de burger moet beschikken over de vaardigheid 'to access, understand and create communications in a variety of contexts' (Ofcom, 2004, p. 2). Naast de branchevereniging voor bibliotheken houdt ook de beroepsorganisatie CILIP ('Chartered Institute of Library and Information Professionals') voor bibliothecarissen en informatiespecialisten zich bezig met het thema *information literacy*.²¹ Het beleid van beide organisaties en van de overige genoemde, zal in de komende paragrafen worden besproken.

5.2 Probleemformulering

De overheid en andere organisaties houden zich in het Verenigd Koninkrijk om zeer uiteenlopende redenen bezig met het thema *media literacy*. Media-educatie werd in de jaren '60 geïntroduceerd door een aantal docenten Engels die hun leerlingen wilden beschermen tegen de slechte invloeden van de media (Hart, 2001, p. 200-201). Tegenwoordig is media-educatie in het onderwijs meer gegrond op positieve beweegredenen. De overheid, die verantwoordelijk is voor het nationale curriculum, heeft media-educatie verplicht gesteld, omdat zij kinderen kennis wil laten maken met de mogelijkheden die de media hen bieden (Kirwan et al., 2003, p. 18). Ook de docentenorganisatie MEA, opgericht in 2006 en sindsdien gesteund door de overheid, houdt zich om deze reden bezig met het thema.²² Volgens Ofcom is het van belang dat mensen *media literate* zijn, omdat zij anders de wereld om hen heen niet goed kunnen begrijpen en er niet optimaal deel van uit kunnen maken (Ofcom, 2004, p. 2). Het BFI houdt zich als specialist op het gebied van film niet bezig met de bevordering van *media literacy* in het algemeen, maar met *moving image media literacy* in het bijzonder. Het instituut draagt drie argumenten aan om *moving image media literacy* te stimuleren. Allereerst, zegt men, vinden mensen het leuk wanneer hun mediavaardigheden verbeteren en zo meer mogelijkheden van de media te ontdekken. Daarnaast kan men zo een levendige culturele sector stimuleren, omdat zij gedwongen wordt iets met het thema te doen. Ten slotte is dit volgens het instituut van belang voor de democratie. Wil er sprake zijn van een democratie dan moeten mensen in staat zijn een goed beeld te vormen van politieke ontwikkelingen.²³ Volgens SCONUL en CILIP is het van belang dat de *information literacy* van de burgers wordt

²¹ www.cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/, geraadpleegd op 10/4/07.

²² <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07.

²³ <http://bfi.org.uk/education/about/policy/aims.html>, geraadpleegd op 8/3/07.

gestimuleerd, omdat zij anders niet optimaal kunnen functioneren in de informatiemaatschappij (SCONUL Advisory Committee on Information Literacy, 1999, p. 3).²⁴

Wanneer gekeken wordt naar de probleemformuleringen van de verschillende organisaties, dan valt op dat zij zich vooral met het thema *media literacy* bezig houden, omdat zij de burger betere kansen in het leven willen geven. Daarnaast komt het argument naar voren dat het in het kader van de democratie van belang is *media literacy* te stimuleren.

5.3 Beleidsdoelen

In totaal kunnen bij de overheid en de verschillende culturele organisaties zeven verschillende soorten beleidsdoelen worden onderscheiden. Allereerst heeft de overheid wat het onderwijs betreft een drietal leerdoelen geformuleerd waarvan zij wil dat alle leerlingen deze bereiken (Merry & Titley, 2002, p. 42). Daarnaast wil de overheid dat alle burgers meer inzicht krijgen in de media. Het is aan Ofcom hiervoor te zorgen (Department for Culture, Media and Sport, 2003, hoofdstuk 21, sectie 11). Om succesvolle projecten op het gebied van de bevordering van *media literacy* te kunnen ontwikkelen, is het van belang te weten aan welke eisen dergelijke projecten moeten voldoen. Om deze reden zetten zowel Ofcom, MEA, het BFI, SCONUL als CILIP in op kennisbevordering (Ofcom, 2004, p. 2-3).²⁵ Het ontwikkelen van lesmateriaal is een ander doel. Dit doel heeft het BFI zich gesteld. Middels de lessen wil het BFI ook een ander doel bereiken, te weten mensen meer plezier aan media te laten beleven. Daarnaast wil het, en met hem Ofcom, het belang van educatie op het gebied van *media literacy* aantonen (Ofcom, 2004, p. 2-3). Door dit te doen wil het British Film Institute educatie op dit gebied hoger op de politieke agenda zetten.²⁶ Dit is ook een doel van MEA.²⁷ Het laatste doel dat onderscheiden kan worden is vervullen van een voortrekkersrol op het gebied van *media literacy*. Dit doel wordt door zowel Ofcom als SCONUL gesteld. Een onderscheid hier is echter dat Ofcom een voortrekkersrol wil vervullen

²⁴ <http://cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/definition/introduction.htm>,

geraadpleegd op 10/4/07.

²⁵ <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07;

<http://bfi.org.uk/education/about/policy/aims.html>, geraadpleegd op 8/3/07;

www.sconul.ac.uk/hot_topics/info_literacy, geraadpleegd op 9/3/07;

<http://www.cilip.org.uk/specialinterestgroups/bysubject/informationliteracy/about>, geraadpleegd op 10/4/07.

²⁶ <http://bfi.org.uk/education/about/policy/aims.html>, geraadpleegd op 8/3/07.

²⁷ <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07.

voor het gehele mediale veld, terwijl SCONUL zich alleen op de bibliotheeksector richt (Ofcom, 2004, p. 2-3).²⁸

5.4 Beleidsmiddelen

Het eerste middel dat de overheid van het Verenigd Koninkrijk inzet om de *media literacy* van haar burgers te vergroten, is het onderwijs. Media-educatie vormt sinds de jaren '90 een verplicht onderdeel van het curriculum voor kinderen vanaf 11 jaar. Kinderen tussen de 14 en 16 jaar moeten 3 tot 5 uur per week media-educatie volgen. Media-educatie wordt niet als apart vak gegeven, maar wordt geïntegreerd in het programma van andere vakken (Merry & Titley, 2002, p. 42-44). Via het programma *eLearning Credits* verstrekt de overheid subsidie aan scholen om zo de toegang tot ict en andere media te vergroten. Deze subsidie mag overigens alleen aan software en niet aan hardware worden besteed.²⁹ Minimaal de helft van de in totaal per schooljaar 100 miljoen pond beschikbare subsidie moet aan door Curriculum Online goedgekeurde software worden besteed (Hassell, 2007, p. 1). Curriculum Online is de organisatie achter het project *eLearning Credits*.

Zoals gezegd heeft de overheid van het Verenigd Koninkrijk Ofcom de verantwoordelijkheid gegeven *media literacy* onder de gehele bevolking te stimuleren. Ofcom wil dit doen door een voortrekkersrol te vervullen voor die organisaties en individuen die zich bezig houden met het thema mediawijsheid en door de kennis met betrekking tot het thema te doen vergroten. Om de beide doelen te kunnen vervullen houdt Ofcom zich bezig het uitvoeren van onderzoek, netwerkvorming en *labelling*. Dit laatste houdt in dat men kijkers en luisteraars informeert over de inhoud van de verschillende programma's (Ofcom, 2004, p. 2-3). Dergelijk werk wordt in Nederland door het NICAM - het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media - uitgevoerd. Dit instituut informeert kijkers van films en televisieprogramma's over de inhoud van de programma's middels de Kijkwijzer.³⁰ Verder subsidieert Ofcom projecten op het gebied van mediawijsheid die samen met of door anderen worden uitgevoerd (Ofcom, 2004, p. 3).

De middelen die MEA inzet om haar doelen te bereiken zijn voornamelijk digitaal van aard. Zij verspreidt via haar website en e-mails informatie en faciliteert informatie-uitwisseling tussen leden door op haar website een online community en blogs aan te bieden. Daarnaast organiseert de organisatie jaarlijks een conferentie. De middelen van MEA worden deels gefinancierd door de overheid en deels door haar leden. Docenten betalen een lidmaatschap van £17,50, andere individuen betalen £35 en organisaties £100.³¹

²⁸ www.sconul.ac.uk/hot_topics/info_literacy, geraadpleegd op 9/3/07.

²⁹ <http://www.curriculumonline.gov.uk/AboutELCs/WhatareELCs.htm>, geraadpleegd op 3/4/07.

³⁰ www.kijkwijzer.nl/pagina.php?id=3, geraadpleegd op 3/4/07.

³¹ <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07.

Het BFI kent verschillende beleidsdoelen en als gevolg daarvan zet zij verschillende beleidsmiddelen in. De inspanningen van het BFI op het gebied van *moving image media literacy* komen op het volgende neer: het organiseert voor docenten die media-educatie geven jaarlijks de *Media Studies Conference*; het ontwikkelt lespakketten voor het onderwijs en biedt deze aan; het biedt samen met het e-Institute of Education van de University of Londen een opleiding aan voor docenten waarin zij meer leren over media-educatie; het heeft samen met de UK Film Council, Channel Four, de BCC en Skillset een pact opgezet dat organisaties kunnen ondertekenen om zo te laten zien dat zij zich met het thema *media literacy* bezighouden; en het voert onderzoek uit naar de *best practice* wat educatie van het bewegende beeld betreft.³² Het BFI betaalt haar middelen uit subsidies, maar ook uit donaties van individuen en organisaties.³³

Binnen SCONUL houdt de Working Group Information Literacy zich bezig met de thema *information literacy*. Om haar kennis met anderen te delen en hen te overtuigen van het belang *information literacy* in het (hoger) onderwijs te integreren, heeft deze werkgroep haar eigen website en doet zij daarnaast aan netwerkvorming.³⁴ Voor SCONUL geldt dat de ingezette middelen worden gefinancierd door haar leden, dat wil zeggen de bibliotheken.³⁵

Ook CILIP kent sinds juni 2003 een aparte werkgroep die zich met het thema *information literacy* bezig houdt. Om kennisbevordering te stimuleren kent zij een emaillijst, organiseert zij conferenties, *meetings* en seminars, produceert zij publicaties, geeft zij een tijdschrift uit, houdt zij een database bij van succesvolle projecten en doet zij net als Ofcom en SCONUL aan netwerkvorming.³⁶ CILIP financiert haar middelen vanuit de lidmaatschapsgelden van haar leden. Iedereen die werkzaam is in de bibliotheeksector of die werkzaam is als informatiespecialist kan lid worden.³⁷

5.5 Evaluatie

De evaluaties van het curriculum worden in het Verenigd Koninkrijk uitgevoerd door Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills). Ofsteds werkwijze bestaat eruit de aparte vakken te evalueren. Omdat media-educatie geen zelfstandig vak betreft, wordt het niet geëvalueerd. Hierop is kritiek. Dit moet wel gebeuren, zo stelt Alun Hicks, een ex-werknemer van Ofsted (Merry & Titley, 2002, p. 43). Ook volgens Becta (British Educational Communications and Technology Agency) is het nodig dat gekeken wordt hoe educatie op

³² <http://www.bfi.org.uk/education/>, geraadpleegd op 8/3/07.

³³ <http://www.bfi.org.uk/about/sponsorship.html>, geraadpleegd op 8/3/07.

³⁴ www.sconul.ac.uk/hot_topics/info_literacy, geraadpleegd op 9/3/07.

³⁵ <http://www.sconul.ac.uk/members/>, geraadpleegd op 9/3/07.

³⁶ <http://cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/>, geraadpleegd op 10/4/07.

³⁷ <http://www.cilip.org.uk/membership/who>, geraadpleegd op 10/4/07.

het gebied van media (ict) de mediavaardigheden van kinderen beïnvloedt (Cox et al., 2003, p. 36). Opvallend is dat na een zoektocht naar publicaties van wetenschappers over de effectiviteit van media-educatie in het Verenigd Koninkrijk geconcludeerd moet worden dat de wetenschappers in dit land zich net als de overheid niet met deze vraag bezig lijken te houden.

Om ervoor te zorgen dat scholen hun leerlingen toegang kunnen geven tot ict als leermiddel kent de overheid het project *eLearning Credits*. Becta is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project en de evaluatie ervan (persoonlijke correspondentie met mevr. A. Shirley, 5/4/07). Uit de evaluatie uit 2006 blijkt dat het project erin is geslaagd ervoor te zorgen dat meer docenten meer gebruik maken van ict-toepassingen in hun lessen. Een reden dat docenten steeds meer gebruik maken van ict-toepassingen is dat er volgens hen meer bruikbaar materiaal op de markt komt, d.w.z. materiaal dat zij relevant achten voor hun lessen (Kitchen et al., 2006, p. 59). Doordat docenten het materiaal vaker gebruiken, komen kinderen in aanraking met ict als leermiddel. Het doel van het project is daarmee bereikt.

De overheid van het Verenigd Koninkrijk heeft in 2003 Ofcom de opdracht gegeven ervoor te zorgen dat de gehele bevolking *media literate* is. Om dit te bereiken werkt Ofcom volgens dhr. Campbell veelal samen met andere organisaties. Bij alle projecten waarbij samengewerkt wordt met anderen wordt van de betrokken organisaties verlangd dat zij het project evalueren. Dit zodat Ofcom kan bepalen of zij haar geld op een goede manier besteed heeft. Op deze manier krijgt zij ook inzicht in de vraag welke projecten zij in de toekomst wel of niet moet financieren (persoonlijke communicatie met dhr. A. Campbell, 20/4/07). De rol van Ofcom als spil in het veld is momenteel nog niet geëvalueerd, maar de verhoudingen met de verschillende veldpartijen zullen in het komende jaar onder de loep worden genomen (Ofcom, 2007, p. 20).

MEA heeft haar beleidsplan noch haar beleidsmiddelen geëvalueerd. Dit is echter niet zo gek, bedenkende dat de organisatie een jaar bestaat. De organisatie zit nog in een opstartfase en pas wanneer zij volledig in bedrijf is kan worden bepaald in hoeverre het ontworpen beleid effectief is in het bereiken van de gestelde doelen.³⁸

Het BFI is een van de instellingen die zich op eigen initiatief bezig houdt met het thema *media literacy*. Zoals uit de sectie over beleidsmiddelen blijkt, zet het BFI verschillende beleidsmiddelen in om haar doelen te bereiken. Een belangrijk doel van het instituut is de *moving image media literacy* te vergroten. Zij vindt het belangrijk te investeren in juist die projecten die succes opleveren en om deze reden voert het BFI onderzoek uit naar de effectiviteit van haar projecten. Uit het onderzoek van het instituut blijkt dat leerlingen die les krijgen in de omgang met een bepaald medium, vervolgens ook meer vaardigheden hebben om goed met andere media om te kunnen gaan (Parker, 1999, p. 1). Hiermee heeft

³⁸ <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07.

het instituut aangetoond dat door middel van media-educatie de omgang met verschillende media kan worden verbeterd en dat dus door middel van media-educatie de *media literacy* kan worden verbeterd. Naast haar aanbod voor het onderwijs, evalueert het instituut ook haar inspanningen *media literacy* hoger op de politieke agenda te krijgen. Volgens haar eigen oordeel slaagt zij hier goed in. Het succes van haar lobby bestaat volgens het instituut uit haar vermogen kort en helder aan te geven waarom educatie op het gebied van *media literacy* belangrijk is. Op deze manier kun je politici en beleidsmakers snel van het belang van je zaak overtuigen (Bazalgette, 2001, p. 9).

Omdat SCONUL noch op haar website noch in openbare beleidsdocumenten informatie verschaft over de evaluatie van haar beleid en beleidsmiddelen, is er contact met deze organisatie opgenomen. Gevraagd is of zij haar beleid evalueert en zo ja, wat uit eerdere evaluaties naar voren kwam. Uit de reactie van SCONUL kwam naar voren dat men momenteel bezig is met het evalueren van het eigen beleid om vervolgens te bepalen of de dienstverlening moet worden aangepast. Volgens dhr. Howden is het waarschijnlijk dat in de toekomst nog meer zal worden ingezet op integratie van media-educatie in het hoger onderwijs en daarom ook op de lobby bij organen in het hoger onderwijs (persoonlijke correspondentie met dhr. J. Howden, 10/4/07).

In haar jaarverslag 2005-2006 geeft de werkgroep *Information Literacy* van CILIP een overzicht van haar activiteiten in de periode 2005-2006. Van slechts één van de activiteiten wordt een evaluatie gegeven, te weten van een door CILIP in Londen georganiseerde driedaagse conferentie over *Information Literacy*. Er wordt opgemerkt dat er veel lof was voor de organisatie (CSG Information Literacy Group, 2006, p. 5). Navraag over de evaluatie van andere beleidsmiddelen levert geen verdere informatie op.

5.6 Toekomstplannen

Zoals eerder al verteld werd, heeft de overheid in het Verenigd Koninkrijk media-educatie een verplicht onderdeel van het curriculum gemaakt, omdat zij vindt dat kinderen kennis moeten maken met de mogelijkheden die de verschillende media hen bieden. Verwacht mag worden dat zij dit ook in de toekomst zal vinden en dat media-educatie daarom ook in de toekomst verplicht zal zijn. Een andere reden om dit aan te nemen, is dat veranderingen in het curriculum altijd met het oog op de lange termijn worden gedaan. Wat betreft de toekomstplannen van de overheid met betrekking tot het project *eLearning Credits* kan worden opgemerkt dat een subsidie van 100 miljoen pond ook voor het schooljaar 2007-2008 gegarandeerd is (Hassell, 2007, p. 6). Of de subsidie ook voor het schooljaar 2008-2009 zal worden verstrekt, is iets dat de overheid voor augustus 2008 zal beslissen (persoonlijke correspondentie met mevr. A. Shirley, 10/4/07).

Ofcom heeft in haar plannen aangegeven dat zij longitudinaal onderzoek wil uitvoeren op het gebied van *media literacy*. Door dit te doen kan zij bepalen hoe de *media literacy* van de bevolking zich ontwikkelt (Ofcom, 2004, p. 2). Van haar andere activiteiten geeft Ofcom niet aan of zij deze in de toekomst wil continueren. MEA geeft op haar website aan haar ledenaantal te willen vergroten, omdat zij op de korte termijn financieel gesteund zal worden door de overheid, maar op de lange termijn afhankelijk is van lidmaatschapsgelden. Verder zegt de organisatie in de toekomst een online tijdschrift aan te willen bieden. Op deze manier breidt zij het aantal kanalen om kennis te verspreiden uit.³⁹ CILIP geeft in haar strategische plan voor 2006-2009 aan dat zij zich in wil blijven zetten om kennis over *information literacy* te verspreiden. Verder geeft zij aan ook in de toekomst het besef van belang van *information literacy* te willen doen vergroten. Momenteel geeft zij aan dit doel invulling middels haar eerste doel – het verspreiden van informatie (CILIP, 2006, p. 3). Uit persoonlijke correspondentie blijkt dat men het bereik van kennisverspreiding van de organisatie wil vergroten. Dit door meer regionale bijeenkomsten voor professionals te organiseren (persoonlijke correspondentie met mevr. D. Boden, 21/4/07). Op deze manier vergroot men ook onder professionals het besef van het belang van *information literacy*.

Het BFI en SCONUL geven in hun huidige beleidsstukken niet aan welke activiteiten zij in de toekomst willen blijven uitvoeren. Reden hiervoor is dat het BFI momenteel bezig is met het ontwikkelen van de toekomstplannen en dat SCONUL momenteel bezig is met de evaluatie van de eigen dienstverlening en dat deze naar aanleiding van de evaluatie zal worden aangepast (persoonlijke correspondentie met mevr. M. Lachowicz, 10/4/07; persoonlijke correspondentie met dhr. J. Howden, 10/4/07).

5.7 Résumé

Met betrekking tot het beleid op het gebied van mediawijsheid in het buitenland heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een zestal vragen geformuleerd. Op basis van deze vragen kan over het beleid in het Verenigd Koninkrijk kort het volgende worden gezegd:

1. Sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

Het thema media literacy is door de overheid en de organisaties in het Verenigd Koninkrijk in 2001 opgepakt. Met media-educatie heeft men al sinds de jaren '60 ervaring.

³⁹ <http://mediaedassociation.org.uk/medsub.pdf>, geraadpleegd op 23/4/07.

2. Waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

De overheid en verschillende organisaties stimuleren media literacy, omdat volgens hen alleen de media literate optimaal kunnen functioneren in de informatiemaatschappij. Het BFI draagt daarnaast nog drie andere argumenten aan: het is leuk, het is goed voor de culturele sector en goed voor de democratie.

3. Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches met hun beleid bereiken?

De overheid heeft tot doel ervoor te zorgen dat ieder kind op school bepaalde mediavaardigheden opdoet. Ook wil zij dat de gehele bevolking media literate is. De verschillende organisaties willen de kennis met betrekking tot media literacy bevorderen. Verder wil men het belang van educatie in media literacy aantonen, lesmateriaal ontwikkelen en een voortrekkersrol binnen het veld spelen.

4. Welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in om de door hen gestelde doelen te bereiken?

De overheid heeft de leerdoelen binnen het nationale curriculum aangepast om er zo voor te zorgen dat alle kinderen media-educatie krijgen. Verder heeft zij Ofcom de opdracht gegeven de mediawijsheid onder de gehele bevolking te stimuleren. Ofcom en andere organisaties zetten verschillende doelen in om hun doelen te bereiken: men organiseert conferenties, workshops en seminars, stelt standaarden op met daarin een overzicht van de vaardigheden waarover mensen moeten beschikken, doet onderzoek, biedt de resultaten van het eigen en onderzoek van anderen aan, verspreidt kennis via de website en vraagt via prijsuitreikingen aandacht voor het thema media literacy.

5. Is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het huidige beleid van de overheid / van de branches ertoe leidt dat de gestelde doelen worden bereikt? Zo ja, wat waren de onderzoeksresultaten?

Een positief effect van media-educatie op de mediavaardigheden is door het BFI aangetoond. De verschillende organisaties evalueren hun beleid om het daarna eventueel aan te passen. Informatie over deze evaluaties is vaak beperkt.

6. Welke middelen wil de overheid / willen de branches in de toekomst inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen?

Verwacht mag worden dat media-educatie ook in de toekomst een verplicht onderdeel van het curriculum zal zijn. Organisaties geven aan zich in de toekomst op gelijke wijze met het thema media literacy bezig te willen houden of dat zij hun werkzaamheden uit willen breiden. Voor een aantal organisaties is de financiële situatie onzeker en is het voor hen daarom lastig toekomstplannen te ontwikkelen.

6. Beleid in de Verenigde Staten

6.1 Geschiedenis

Media-educatie wordt in de Verenigde Staten al sinds het begin van de jaren '70 gegeven in het onderwijs. Vanaf het moment dat het departement Educatie van de federatie subsidies verstrekt aan pilotprojecten op het gebied van media-educatie, nemen de ontwikkelingen een spurt. In de jaren '80 neemt de nationale aandacht voor media-educatie echter af (Piette & Giroux, 2001, p. 93). Redenen waarom de aandacht voor media educatie in de jaren '80 afnam en in de jaren '90 beperkt bleef, zijn volgens Kubey zowel politiek, economisch, historisch als cultureel van aard. De belangrijkste factoren zijn volgens Kubey 'the sheer physical size of the U.S., its highly heterogeneous population, resistance to the federal government's making central educational or broadcasting policy, the fact that the U.S. exports far more media products than it imports, and a long-standing reluctance to take the popular arts seriously' (Kubey, 1998, p. 58).

Hoewel de federale overheid in de Verenigde Staten zich heden ten dage beperkt bezig houdt met het thema *media literacy*, betekent dit niet dat er op dit gebied niets in de Verenigde Staten gebeurt (Domaille & Buckingham, 2001, p. 73). Zo hebben alle staten beleid betrekking tot *media literacy* geformuleerd.⁴⁰ Daarnaast brengt een aantal professionele organisaties het thema onder de aandacht. Belangrijke organisaties zijn de *Action Coalition for Media Education (ACME)*, de *Alliance for a Media Literate America (AMLA)*, het *Center for Media Literacy (CML)* en de *American Library Association (ALA)*, die de verschillende typen bibliotheken vertegenwoordigt.⁴¹ Zo kent de organisatie de volgende divisies: de *American Association of School Libraries (AASL)*, de *Association of College and Research Libraries (ACRL)* en de *Public Library Association (PLA)*.⁴² Wat geldt voor de bibliothecarissen in Australië en het Verenigd Koninkrijk, geldt ook voor de bibliothecarissen in de Verenigde Staten: zij spreken niet over *media literacy*, maar over *information literacy*.⁴³ Maar ook in dit geval is er sprake van twee aan elkaar gelijke termen: men streeft de bevordering van dezelfde vaardigheden na. Dat wil zeggen dat individuen toegang vinden tot diverse informatiebronnen (media), dat zij de informatie uit deze bronnen (media) kunnen analyseren en evalueren en dat zij de gevonden informatie ook weer via verschillende bronnen (media) kunnen verspreiden (Hobbs, 2001, p. 166).⁴⁴

⁴⁰ http://www.frankwbaker.com/state_lit.htm, geraadpleegd op 24/4/07.

⁴¹ <http://interact.uoregon.edu/medialit/MLR/home/>, geraadpleegd op 11/4/07.

⁴² <http://www.ala.org/ala/ourassociation/divisions/divisions.htm>, geraadpleegd op 4/4/07.

⁴³ <http://www.ala.org/ala/aasl/aasliissues/aaslinfolit/informationliteracy1.htm>, geraadpleegd op 4/4/07.

⁴⁴ http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf, geraadpleegd op 4/4/07.

6.2 Probleemformulering

Waarom vinden de overheid en de verschillende organisaties het belangrijk dat de *media literacy*, ook wel *information literacy* genoemd, van de bevolking wordt bevorderd? Twee redenen kunnen worden onderscheiden. Allereerst zet men zich in om *media literacy* te bevorderen, omdat *media literacy* als een essentiële vaardigheid wordt beschouwd: men moet *media literate* zijn om goed te kunnen functioneren in de informatiemaatschappij. Dit standpunt wordt door de overheid en de meeste organisaties ingenomen.⁴⁵ De tweede reden die onderscheiden kan worden en die alleen door ACME wordt genoemd, is dat men *media literacy* wil bevorderen om zo de democratie te beschermen. Gesteld wordt dat mensen door de media worden gemanipuleerd en dat zij zich bewust dienen te zijn van deze manipulatie om zichzelf er tegen te kunnen beschermen.⁴⁶ Dat de burger beschermd dient te worden, wordt tegenwoordig in geen ander land dan de Verenigde Staten aangedragen als reden om zich in te zetten voor *media literacy*.

6.3 Beleidsdoelen

De staten die elk beleid op het gebied van *media literacy* of *information literacy* kennen, willen met hun beleid kinderen bereiken. Zij willen de *media literacy* van deze groep vergroten (Hobbs & Frost, 2003, p. 334). Volgens AMLA is het niet alleen van belang om media-educatie in het primair en secundair onderwijs aan te bieden, maar ook in andere educatieve settings. Dit is het doel dat zij zichzelf stelt. Daarnaast wil AMLA ervoor zorgen dat media-educatie buiten het onderwijs wordt aangeboden.⁴⁷ Ook het CML en ACME zetten zich in om zoveel mogelijk mensen met media-educatie te bereiken.⁴⁸ CML kent daarnaast het beleidsdoel ervoor te zorgen dat de media-educatie die binnen en buiten het onderwijs wordt aangeboden kwalitatief hoogstaand van aard is.⁴⁹ AMLA wil naast het bovengenoemde doel ook het veld met betrekking tot *media literacy* verenigen, dat wil zeggen dat zij individuen en organisaties die zich met het thema bezig houden met elkaar in

⁴⁵ <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.htm>, geraadpleegd op 4/4/07;

<http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07;

<http://amlainfo.org/home/about-amlq>, geraadpleegd op 13/3/07;

http://medialit.org/about_cml.html, geraadpleegd op 14/3/07;

<http://www.ala.org/ala/aasl/aasliissues/aaslinfolit/informationliteracy1.htm>, geraadpleegd op 4/4/07.

⁴⁶ <http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁴⁷ <http://www.amlainfo.org/home/about-amlq>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁴⁸ http://medialit.org/about_cml.html, geraadpleegd op 14/3/07;

<http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁴⁹ http://medialit.org/about_cml.html, geraadpleegd op 14/3/07.

contact wil brengen.⁵⁰ ACME wil daarnaast strijden tegen wat zij noemt 'de monopolisatie van de media'. Volgens haar worden de media gedomineerd door een kleine groep van grote mediabedrijven. Door hun machtspositie hebben deze bedrijven een grote invloed op de economie, de democratie, de relaties tussen mensen en de gezondheid van mensen. Het is volgens ACME van belang dat mensen inzien dat zij door de media worden beïnvloed en gemanipuleerd om zo het voortbestaan van de democratie te garanderen.⁵¹ Het beleidsdoel van de *American Library Association* ten slotte is bibliotheken informatie te verschaffen voor de ontwikkeling van programma's op het gebied van *media literacy*.⁵²

6.4 Beleidsmiddelen

Met het doel kinderen *media literate* te maken, hebben alle staten einddoelen voor het onderwijs geformuleerd.⁵³ In de einddoelen wordt beschreven over welke vaardigheden scholieren moeten beschikken wanneer zij hun diploma ontvangen. Scholen kennen de verplichting ervoor te zorgen dat dit ook daadwerkelijk het geval zal zijn (Kubey & Baker, 1999, p. 56).

De verschillende organisaties gebruiken verschillende middelen om ervoor te zorgen dat media-educatie ook in andere settings dan alleen het primair en secundair onderwijs gegeven wordt. ACME wil individuen en groepen stimuleren in hun eigen omgeving iets met het thema te doen. Om te zorgen dat de projecten een succes kunnen worden, verbindt zij de individuen en groepen met elkaar, zodat zij van elkaar kunnen leren.⁵⁴ Het werk van AMLA bestaat er voornamelijk uit te onderzoeken hoe initiatieven buiten het onderwijs het beste vorm kunnen krijgen. Men houdt zich niet met de implementatie zelf bezig.⁵⁵ Het *Center for Media Literacy* houdt zich wel bezig met de daadwerkelijke educatie van de bevolking. Zij organiseert workshops en evenementen op het gebied van *media literacy* voor het grote publiek.⁵⁶

Om ervoor te zorgen dat de media-educatie die zij en anderen aanbieden van hoog niveau is, ontwikkelt het CML op basis van bestaande theorieën lesmateriaal en biedt zij dit en ander lesmateriaal tegen betaling aan. De educatieve hulpmiddelen die door anderen ontwikkeld zijn, maar die door het CML worden aangeboden, zijn afkomstig van over de hele wereld. De hulpmiddelen worden alleen aangeboden wanneer zij voldoen aan de

⁵⁰ <http://www.aamlainfo.org/home/about-amla>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁵¹ <http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁵² <http://www.ala.org/ala/aasl/aaslissues/aaslinfo/infomationliteracy1.htm>, geraadpleegd op 4/4/07.

⁵³ http://www.frankwbaker.com/state_lit.htm, geraadpleegd op 24/4/07.

⁵⁴ <http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=81>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁵⁵ <http://www.aamlainfo.org/home/about-amla/policies/public-policy>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁵⁶ http://medialit.org/about_cml.html, geraadpleegd op 14/3/07.

kwaliteitsstandaarden van het CML.⁵⁷ Om ervoor te zorgen dat docenten media-educatie niet alleen beschikken over goed lesmateriaal, maar ook weten hoe zij dit het beste kunnen presenteren, biedt het CML docenten tegen betaling trainingen aan. De *Crash Course in Media Literacy* wordt niet alleen op de vaste locatie in de buurt van Santa Monica aangeboden, maar kan op aanvraag ook op school-, district- en staatsniveau worden georganiseerd.⁵⁸

Zoals gezegd heeft AMLA zichzelf het doel gesteld individuen en organisaties die zich bezig houden met het thema *media literacy* met elkaar in contact te brengen. Hoe zij dit precies wil bereiken, wordt noch uit haar website, noch uit haar beleidsdocumenten duidelijk. Om te vragen met welke middelen zij haar doelen wil bereiken, is contact met AMLA opgenomen. Helaas heeft AMLA niet gereageerd op de verschillende verzoeken om informatie over het beleid van de organisatie. Om deze reden ontbreekt zowel informatie over de beleidsmiddelen die de organisatie inzet als over de evaluatie van beleidsmiddelen door AMLA en de toekomstplannen van deze organisatie.

ACME spreekt over een *three-part solution* om haar doelen te bereiken. Zij wil zoals gezegd individuen en groepen inspireren en helpen iets met het thema *media education* te doen, daarnaast wil zij de onafhankelijke media steunen en ten slotte nieuwe initiatieven ontwikkelen, distribueren, evalueren en promoten.⁵⁹ Concreet organiseert ACME workshops en conferenties, geeft zij presentaties waarin zij haar boodschap verspreidt en biedt zij onderwijsmateriaal en pedagogische ondersteuning aan haar leden (persoonlijke correspondentie met dhr. R. Williams, 5/4/07). Ook reikt de organisatie een prijs, de *Citizen of the Summit award*, uit om zo meer aandacht voor het thema *media education* te genereren.⁶⁰

ALA wil zoals gezegd bibliotheken informeren over de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een programma op het gebied van *information literacy*. Zij doet dit door op haar website te verwijzen naar boeken en artikelen over het thema, naar de richtlijnen voor media-educatie die door verschillende organisaties en staten ontwikkeld zijn en naar onderzoeken die een positieve invloed van de bibliotheek op de vaardigheden van de gebruiker aantonen. Ook brengt de organisatie folders uit waarin ze de informatie uit de verschillende bronnen samenvat.⁶¹

De middelen die de verschillende branche- en belangenorganisaties inzetten, worden met uitzondering van het CML gefinancierd door leden. Middelen van de ALA worden gefinancierd vanuit de lidmaatschapsgelden van bibliotheken, de middelen van

⁵⁷ http://www.medialit.org/about_cml.html, geraadpleegd op 14/3/07.

⁵⁸ www.medialit.org/crashcourse.html#location, geraadpleegd op 14/3/07.

⁵⁹ <http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁶⁰ <http://www.acmecoalition.org/index.cfm>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁶¹ <http://www.ala.org/ala/aasl/aasissues/aaslinfolit/informationliteracy1.htm>, geraadpleegd op 4/4/07.

ACME en AMLA vanuit lidmaatschapsgelden van individuen en organisaties. Individuen betalen daarbij afhankelijk van hun situatie minimaal \$25 en maximaal \$60 voor hun lidmaatschap, voor organisaties geldt dat zij minimaal \$100 en maximaal \$500 betalen.⁶² De middelen van het CML worden voor meer dan 50% gefinancierd vanuit de eigen inkomsten, maar ook vanuit donaties van individuen en organisaties en subsidies van overheden.⁶³ Omdat ALA zich naast *information literacy* ook met veel andere zaken bezighoudt, heeft zij een aparte werkgroep opgericht die de werkzaamheden met betrekking tot *information literacy* verricht.

6.5 Evaluatie

Het effect van media-educatie in het onderwijs op de mediavaardigheden van kinderen is noch door de federatie, noch door de staten onderzocht. Dat media-educatie in het onderwijs een positieve invloed heeft, is echter aangetoond door Hobbs en Frost. Over hun onderzoek schrijven zij het volgende (Hobbs & Frost, 2003, p. 331):

Results suggest that media literacy instruction improves students' ability to identify main ideas in written, audio, and visual media. Statistically significant differences were also found for writing quantity and quality. Specific text analysis skills also improved, including the ability to identify the purpose, target audience, point of view, construction techniques used in media messages, and the ability to identify omitted information from a news media broadcast in written, audio, or visual formats.

Het instellen van leerdoelen met betrekking tot *media literacy* en het daarmee dwingen van scholen iets aan media-educatie te doen, lijkt in het licht van dit onderzoek een goede methode kinderen meer *media literate* te maken. Ook het CML doet onderzoek naar de effectiviteit van *media literacy education*. Volgens het CML tonen verschillende onderzoeken aan dat de educatie een positief effect heeft op de mediavaardigheden van de leerlingen. Onderzoek naar de eigen dienstverlening wordt door het CML niet uitgevoerd (persoonlijke correspondentie met mevr. T. Jolls, 18/4/07).

ALA verspreidt via haar website onderzoek dat aantoont dat bibliotheken een positieve invloed hebben op de informatievaardigheden van hun gebruikers. Hiermee is gelegitimeerd dat ALA bibliotheken aanstuurt programma's te ontwikkelen om de *information literacy* van hun gebruikers te doen vergroten. Hoe bibliotheken de dienstverlening van de ALA waarderen, is onder andere iets dat continu onderzocht wordt

⁶² <http://www.acmecoalition.org/page.cfm?ID=27>, geraadpleegd op 13/3/07;

<http://www.amlainfo.org/home/our-members>, geraadpleegd op 13/3/07.

⁶³ http://www.medialit.org/faq_about.html#funding, geraadpleegd op 14/3/07.

door de *Policy Monitoring Committee*.⁶⁴ Door het beleid regelmatig te evalueren en bij te sturen zorgt men ervoor dat de klanten – de bibliotheken – de dienstverlening van ALA positief waarderen.

ACME geeft aan dat zij de door haar georganiseerde workshops en conferenties regelmatig evalueert en dat de uitkomsten over het algemeen zeer positief zijn. Momenteel worden de andere beleidsmiddelen niet geëvalueerd, maar mogelijk is dit in de toekomst wel het geval (persoonlijke correspondentie met dhr. R. Williams, 5/4/07 en 17/4/07).

6.6 Toekomstplannen

Nu gebleken is dat staten zelfstandig het thema *media literacy* of *information literacy* oppakken, lijkt het niet waarschijnlijk dat de federatie beleid op dit gebied zal ontwikkelen. Dit is immers niet noodzakelijk. Wat de staten betreft, ligt het in de lijn der verwachting dat de leerdoelen die zij in het curriculum hebben opgenomen, ook in de toekomst verplicht zullen zijn. Het is waarschijnlijker dat aantal leerdoelen op het gebied van educatie met betrekking tot *media literacy* zich uitbreidt, dan dat het aantal wordt ingeperkt.

ACME geeft aan in dat zij zich in de toekomst op gelijke wijze als nu zal inzetten om haar doelen te bereiken. Het aantal workshops zal echter worden opgeschroefd en daarnaast zal de website worden aangepast om hem meer interactief te maken (persoonlijk contact met dhr. Williams, 5/4/07).

Net als ACME wil ALA zich blijvend inzetten om ervoor te zorgen dat iedereen deel uit kan maken van de informatiemaatschappij. Uit haar strategische plan blijkt echter niet of zij dit op dezelfde wijze wil doen als dat nu het geval is (ALA, 2005, p. 4). Er mag echter aan worden genomen dat eventuele veranderingen aangekondigd zouden worden.

Ook het CML streeft ernaar op gelijke wijze als nu haar doelen te bereiken. In hoeverre dit mogelijk is, is echter afhankelijk van de hoeveelheid donaties en subsidies die de organisatie zal ontvangen. De organisatie kent namelijk geen vaste inkomstenbron, zo stelt men (persoonlijke correspondentie met mevr. T. Jolls, 18/4/07). Helemaal waar is dit natuurlijk niet, want de organisatie verwerft eigen inkomsten via de verkoop van educatieve hulpmiddelen. Hiermee kan zij meer dan 50% van haar middelen financieren. Dit neemt natuurlijk niet weg dat wanneer andere inkomstenbronnen wegvallen en de eigen inkomsten niet stijgen, het budget voor de middelen aanzienlijk wordt verkleind.

⁶⁴ <http://www.ala.org/ala/ourassociation/governingdocs/policymanual/council.htm#5.6>, geraadpleegd op 4/4/07.

6.7 Résumé

Met betrekking tot het beleid op het gebied van mediawijsheid in het buitenland heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een zestal vragen geformuleerd. Op basis van deze vragen kan over het beleid in de Verenigde Staten kort het volgende worden gezegd:

1. Sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

Het thema media literacy werd in de Verenigde Staten in 1989 op de agenda gezet. Media-educatie wordt in het land al sinds de jaren '70 gegeven.

2. Waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches zich bezig met het thema mediawijsheid?

De overheid houdt zich met het thema mediawijsheid bezig, omdat volgens haar alleen de media literate goed kunnen functioneren binnen de informatiemaatschappij. Organisaties houden zich om dezelfde reden bezig met het thema, maar ook vanuit de gedachte dat media literacy gestimuleerd moet worden om de democratie te beschermen.

3. Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches met hun beleid bereiken?

Het doel van de staten is ervoor te zorgen dat kinderen bepaalde mediavaardigheden in het onderwijs opdoen. Verschillende organisaties willen ervoor zorgen dat media-educatie niet alleen binnen, maar ook het buiten het onderwijs wordt aangeboden. De organisaties willen ervoor zorgen dat het aangeboden onderwijs kwalitatief hoogstaand van aard is, zij willen individuen en organisaties die zich bezig houden met het thema media literacy met elkaar in contact brengen, kennis op dit gebied bevorderen en de invloed van mediaconcerns op de maatschappij beperken.

4. Welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in om de door hen gestelde doelen te bereiken?

De staten binnen de federatie kennen elk verplichte leerdoelen voor het onderwijs waarin is vastgelegd dat leerlingen bij het verlaten van de school over bepaalde mediavaardigheden moeten beschikken. Organisaties zetten verschillende doelen in om hun doelen te bereiken: men organiseert conferenties, workshops en seminars, stelt standaarden op met daarin een overzicht van de vaardigheden waarover mensen moeten beschikken, doet onderzoek, biedt de resultaten van het eigen en onderzoek van anderen aan, verspreidt kennis via de website en vraagt via prijsuitreikingen aandacht voor het thema media literacy.

5. Is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het huidige beleid van de overheid / van de branches ertoe leidt dat de gestelde doelen worden bereikt? Zo ja, wat waren de onderzoeksresultaten?

Een positief effect van media-educatie op de mediavaardigheden is aangetoond. Verschillende organisaties evalueren hun beleid met als doel het te verbeteren. Vaak is er weinig over deze evaluaties bekend.

6. Welke middelen wil de overheid / willen de branches in de toekomst inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen?

Verwacht mag worden dat educatie in media literacy in de verschillende staten een verplicht onderdeel van het curriculum zal blijven. Organisaties geven aan zich in de toekomst op gelijke wijze bezig te willen houden met het thema media literacy. Of dit mogelijk zal zijn is echter afhankelijk van hun financiële situatie. Voor sommige organisaties is deze onzeker.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

In de komende paragraaf zal een antwoord zal worden gegeven op de zesde deelvraag van dit onderzoek: welke verschillen en overeenkomsten bestaan er tussen het beleid met betrekking tot mediawijsheid in Nederland en het beleid op dit gebied in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten? Het beleid wordt daarbij besproken aan de hand van de door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gestelde beleidsvragen. Elke paragraaf zal eindigen met een korte conclusie op basis waarvan in paragraaf 7.2 beleidsaanbevelingen worden geformuleerd. Met deze aanbevelingen wordt een antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek, te weten: hoe kan de Nederlandse Rijksoverheid haar beleid om mediawijsheid te stimuleren verbeteren?

Geschiedenis

De eerste vraag die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap graag beantwoord ziet, luidt: sinds wanneer houdt de overheid / houden de verschillende branches in andere landen zich bezig met het thema mediawijsheid? In Nederland houdt men zich sinds 2005 met het thema bezig. Hierin verschilt het land van andere landen, want elders staat het thema al langer op de agenda. In Australië is het thema aan het eind van de jaren '80 opgepakt. In het Verenigd Koninkrijk houdt men zich er sinds 2001 mee bezig. Voor de Verenigde Staten geldt dat *media literacy* er sinds 1989 op de agenda staat. De verschillende landen hebben niet alleen meer ervaring met het thema mediawijsheid / *media literacy* dan Nederland, ook heeft men meer ervaring met media-educatie. Media-educatie wordt in Australië sinds de jaren '80 gegeven, in het Verenigd Koninkrijk sinds de jaren '60 en in de Verenigde Staten sinds het begin van de jaren '70. Het thema media-educatie staat in Nederland daarentegen pas sinds 1996 op de agenda.

Probleemformulering

De tweede vraag die op het ministerie leeft, luidt: waarom houdt de overheid / houden de verschillende branches in andere landen zich bezig met het thema mediawijsheid? Al met al kunnen er binnen Nederland, Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten drie belangrijke redenen worden onderscheiden waarom men *media literacy* / *information literacy* wil bevorderen: (1) het betreft een voor de burger essentiële vaardigheid in de 21^e eeuw, (2) men kan op deze manier de eigen kenniseconomie versterken en (3) op deze manier kan men een goede werking van de democratie bevorderen. Al deze argumenten – al dan niet gedetailleerd uitgewerkt - worden in Nederland gebruikt. De probleemformulering die Nederland hanteert komt dus overeen met de probleemformulering van het buitenland.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de overheid / willen de verschillende branches in andere landen bereiken? Ook het antwoord op deze vraag wil het ministerie graag weten. Wanneer gekeken wordt naar het beleid in het buitenland valt op dat de overheden en de organisaties zich specifieke doelen hebben gesteld die zij willen bereiken op het gebied van *media literacy* / *information literacy*. Dit geldt niet voor Nederland en hierin verschilt zij dus van andere landen. De overheid stelt wel dat ze mensen mediawijs wil maken, maar stelt geen specifieke subdoelen waarmee ze dit kan bereiken. Doelen waarop de overheid kan inzetten zijn in navolging van het buitenland: (1) integratie van media-educatie in het onderwijs, (2) bevordering van media-educatie buiten het onderwijs, (3) zorgen voor een kwalitatief hoogstaand aanbod van media-educatie, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat er kwalitatief hoogstaand lesmateriaal beschikbaar is, (4) anderen ondersteuning bieden bij de bevordering van *media literacy* / *information literacy* door kennisbevordering, door een voortrekkersrol te spelen en door individuen en organisaties in het veld met elkaar in contact te brengen, (5) het besef van het belang van educatie in *media literacy* / *information literacy* vergroten en (6) de invloed van mediaconcerns op de maatschappij beperken.

Beleidsmiddelen

De vierde vraag van het ministerie luidt: welke middelen zet de overheid / zetten de verschillende branches in andere landen in om de door hun gestelde doelen te bereiken? Zelf is de Nederlandse overheid verschillende programma's gestart die de mediawijsheid van de bevolking moeten stimuleren. Met de huidige projecten zet men in op de bevordering van de ict-vaardigheden. Ook in Australië zet men vooral in op de verbetering van de omgang met ict. Dit geldt niet voor West-Australië waar men inzet op media-educatie in de brede zin van het woord, dat wil zeggen educatie waarbij kinderen leren omgaan met alle soorten media. Onderwijs in *media literacy* vormt hier een verplicht onderdeel van het curriculum. Dergelijk onderwijs is ook een verplicht onderdeel binnen de curricula van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. In tegenstelling tot Nederland richt men zich in het buitenland op het verbeteren van de omgang met alle soorten media. Voor docenten die media-educatie geven bestaan er in het buitenland diverse scholingsmogelijkheden. Nederlandse docenten kunnen al langere tijd voor informatie terecht bij het Platform Media-Educatie en sinds kort kunnen zij ook een opleiding tot mediacoach volgen. Zowel in binnen- als buitenland worden dus scholingsmogelijkheden aangeboden.

De organisaties in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten kennen verschillende doelen. Van de volgende middelen maakt men gebruik om de doelen te bereiken: men organiseert conferenties, workshops en seminars, stelt standaarden op met daarin een overzicht van de vaardigheden waarover mensen moeten beschikken, doet onderzoek, biedt de resultaten van het eigen en onderzoek van anderen aan, verspreidt

kennis via de website en vraagt via prijsuitreikingen aandacht voor het thema *media literacy* / *information literacy*. Omdat er geen organisaties binnen Nederland bestudeerd zijn, is het niet mogelijk een vergelijking te maken tussen het beleid van organisaties in Nederland en elders.

Evaluatie

De vijfde vraag die de interesse van het ministerie heeft, is de volgende: is er onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre het beleid van de overheid / van de branches in andere landen ervoor zorgt dat de gestelde doelen worden bereikt, en zo ja wat waren de onderzoeksresultaten? Zelf evalueerde de Nederlandse overheid het project *media-educatie*. Dit initiatief waarbij de overheid projecten met betrekking tot media-educatie subsidieerde werd niet positief geëvalueerd: de projecten werden na de subsidieperiode niet gecontinueerd en het bereik van de projecten bleek beperkt. Projecten in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten worden wel positief geëvalueerd. Uit onderzoek van Quin & McMahon (1993), het BFI (1999) en Hobbs & Frost (2003) is gebleken dat media-educatie binnen en buiten het onderwijs de mediavaardigheden kan vergroten. Opvallend is dat van veel van de in het onderzoek behandelde organisaties noch uit hun website, noch uit hun beleidsdocumenten duidelijk wordt of en hoe ze hun beleid evalueren. De informatie die men bij navraag geeft, is vaak ook beperkt.

Toekomstplannen

De laatste vraag van het ministerie is of de overheid / de branches in andere landen in de toekomst dezelfde middelen willen inzetten om de mediawijsheid van de bevolking te bevorderen. Het toekomstplan van de Nederlandse overheid zelf is samen met de mediasector, het onderwijs, de culturele instellingen en de bibliotheken een netwerk voor media-educatie op te richten. In West-Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten vormt educatie in *media literacy* een verplicht onderdeel van het curriculum en verwacht mag worden dat dit zo blijft. Veranderingen in het curriculum worden immers altijd met het oog op de lange termijn gemaakt. De overheden van de verschillende landen kennen dus verschillende toekomstplannen. Wat de toekomstplannen van organisaties betreft, geldt vaak hetzelfde als voor de evaluatie van het beleid: informatie daarover ontbreekt vaak op de website en in de beleidsdocumenten. Een aantal organisaties blijkt bij navraag wel toekomstplannen te hebben. Voor anderen geldt dat deze nog niet zijn geformuleerd. Redenen hiervoor zijn dat men het huidige beleid nog wil evalueren en dat er sprake is van een onzekere financiële situatie.

7.2 Beleidsaanbevelingen

Opstellen subdoelen

Wanneer de Nederlandse overheid beleid voor de lange termijn wil ontwikkelen, is het belangrijk dat zij naast haar hoofddoel – de bevolking mediawijs maken – ook subdoelen opstelt waarmee dit doel bereikt kan worden. Doelen waarvan het relevant is erop in te zetten zijn de volgende:

1. Integratie van educatie m.b.t. mediawijsheid in het onderwijs
2. Bevordering van educatie m.b.t. mediawijsheid buiten het onderwijs
3. Anderen helpen bij de bevordering van mediawijsheid

Educatie op het gebied van mediawijsheid kan volgens onderzoek uit het buitenland een positief effect hebben op de mediavaardigheden. Omdat educatieve projecten in het buitenland positief worden geëvalueerd, is het interessant ze ook in Nederland uit te voeren. Aanbevolen wordt educatie zowel binnen als buiten het onderwijs te stimuleren en derden te helpen bij de ontwikkeling van educatieve projecten. De educatie moet zich niet alleen richten op de verbetering van de omgang met ict zoals dit nu het geval is. In navolging van het buitenland dient de overheid zich te richten op de verbetering van de omgang met alle soorten media. Verdere aanbevelingen over de invulling van de bovengenoemde doelen zullen verderop in deze paragraaf gegeven worden.

Zoals uit paragraaf 7.1 bleek, worden er in het buitenland naast de bovengenoemde ook drie andere doelen onderscheiden. Waarom twee van deze doelen – het nastreven van kwalitatief hoogstaand lesmateriaal voor media-educatie en het vergroten van het besef van het belang van media-educatie – niet apart nagestreefd hoeven te worden, is iets dat in de komende paragraaf aan bod zal komen. Het derde doel, het beperken van de invloed van mediaconcerns op de maatschappij is iets waar de Nederlandse overheid al beleid voor ontwikkeld heeft. De mediawet moet voorkomen dat de opiniemacht in een beperkt aantal handen komt.⁶⁵ Om deze reden is het niet nodig hier binnen het kader van beleid met betrekking tot mediawijsheid beleid toe te ontwikkelen.

Integratie van educatie m.b.t. mediawijsheid in het onderwijs

Door educatie op het gebied van mediawijsheid net als in het buitenland te integreren in het basis- en voortgezet onderwijs kan ervoor worden gezorgd dat de schoolgaande kinderen en jongeren in Nederland meer mediawijs worden. Wanneer de overheid verplichte leerdoelen opstelt voor het onderwijs – zij kan daarbij overigens zelf standaarden ontwikkelen op basis van de onder het begrip mediawijsheid vallende kennis, vaardigheden en

⁶⁵ <http://www.minocw.nl/persbeleid/45/index.html>, geraadpleegd 9/5/2007.

mentaliteit maar ook standaarden uit het buitenland overnemen of aanpassen –, zal het voor marktpartijen interessant zijn om lesmateriaal voor het onderwijs te ontwikkelen. Door de concurrentiestrijd die dan ontstaat, zal de druk om goede producten te ontwikkelen toenemen en zal de kwaliteit van het aanbod van het te gebruiken lesmateriaal toenemen. Voor de overheid bestaat er daarom geen noodzaak de ontwikkeling van lesmateriaal te financieren.

Uit de bestudering van beleid in het buitenland blijkt dat media-educatie zowel positief van invloed kan zijn op de mediavaardigheden wanneer het een apart vak betreft als wanneer het geïntegreerd wordt in andere vakken. Omdat Nederlandse scholieren al veel verschillende vakken hebben, verdient het laatste de aanbeveling. Alle docenten beschikken volgens het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de vaardigheid educatie op het gebied van mediawijsheid te geven, dus dat dient geen probleem te zijn (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006, p. 20). Belangrijk is wel dat de activiteiten in de verschillende lessen op elkaar afgestemd worden. Hiervoor is overleg tussen de docenten noodzakelijk. De docenten kunnen bij het overleg eventueel worden bijgestaan door een mediacoach, zoals de Raad voor Cultuur in haar advies over mediawijsheid voorstelt. De mediacoach kan de docenten informeren over de mogelijke invulling van hun lessen (Raad voor Cultuur, 2005, p. 32). Echt nodig lijkt dit echter niet, omdat de docenten volgens het ministerie allen in staat zijn educatie op het gebied van mediawijsheid te geven en dit houdt in dat zij allen zelfstandig een zinnige invulling aan hun lessen kunnen geven.

In het buitenland zijn er een aantal organisaties die pleiten voor integratie van media-educatie in het hoger onderwijs. Het is echter de vraag of dit wel nodig is wanneer kinderen al tijdens hun schooltijd mediawijs worden gemaakt. Voor men besluit educatie op het gebied van mediawijsheid in het hoger onderwijs te integreren, moet worden onderzocht in hoeverre deze educatie de mediawijsheid van de studenten nog kan doen toenemen. De baten van de invoering van media-educatie in het hoger onderwijs dienen op te wegen tegen de kosten.

Bevordering van educatie m.b.t. mediawijsheid buiten het onderwijs

Het is belangrijk dat de overheid middels subsidie de ontwikkeling van educatieprojecten op het gebied van mediawijsheid buiten het onderwijs stimuleert. Middels deze projecten kunnen naast kinderen en jongeren ook andere doelgroepen worden bereikt. Dit is belangrijk omdat deze andere doelgroepen niet meer via het onderwijs in contact komen met media-educatie. De media blijven zich ontwikkelen en om optimaal van de media gebruik te kunnen maken, dienen mensen op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen. Via de projecten kunnen zij worden geïnformeerd. Voor de ontwikkeling van educatieve projecten buiten het onderwijs op het gebied van mediawijsheid is een rol weggelegd voor de door de

Raad voor Cultuur genoemde branches als de mediasector, de culturele instellingen en de bibliotheken, maar ook andere organisaties kunnen mogelijk een rol spelen.

Anderen helpen bij de bevordering van mediawijsheid

Het derde doel – anderen helpen bij de bevordering van mediawijsheid onder de bevolking – kan worden bereikt door hen die mediawijsheid willen bevorderen kennis te verstrekken via het netwerk voor mediawijsheid dat men wil opzetten of via het al bestaande Platform Media-Educatie. De activiteiten van de laatst genoemde organisatie zouden dan moeten worden uitgebreid. Gelden moeten worden besteed aan onderzoek en de verspreiding van die kennis die organisaties als de mediasector, het onderwijs, de culturele instellingen en de bibliotheken nodig hebben om mediawijsheid te kunnen bevorderen. Onderzoek zou door het netwerk kunnen worden uitbesteed, maar de verkregen kennis kan vervolgens wel door haar worden verspreid. Hiervoor kunnen die middelen worden gebruikt die ook in het buitenland worden gebruikt. Te denken valt aan het verspreiden van informatie via nieuwsbrieven, de website, conferenties, workshops en eventueel een (online) tijdschrift. Aanbevolen wordt dat de overheid van die organisaties die mee willen doen aan het netwerk voor mediawijsheid verlangt dat zij een vaste contactpersoon of groep mensen binnen de organisatie aanwijzen die verantwoordelijk is / zijn voor het beleid met betrekking tot mediawijsheid. Dit maakt niet alleen de communicatie tussen de overheid en de instellingen gemakkelijker, het vergemakkelijkt ook de communicatie tussen de instellingen onderling. Aanbevolen wordt ook dat de overheid haar eigen beleid continu evalueert en dat zij de bij het netwerk betrokken organisaties ertoe aanzet hetzelfde te doen. Dit zou een subsidievoorwaarde kunnen zijn. Ook van organisaties die subsidie ontvangen voor het ontwikkelen van projecten moet worden verlangd dat zij hun beleid continu evalueren en de overheid hierover informeren. Alleen dan kan de overheid bepalen in hoeverre de organisaties slagen in het bevorderen van de mediawijsheid van de bevolking en kan zij bepalen in hoeverre het eigen beleid aansluit bij dat van de verschillende organisaties.

Agendasetting

Door langetermijnbeleid voor mediawijsheid te ontwikkelen geeft de overheid aan het thema serieus te nemen. Daarmee geeft zij tevens het signaal af dat het thema ook in de toekomst op de agenda zal staan. Dit maakt het voor de mediasector, het onderwijs, de culturele instellingen en de bibliotheken aantrekkelijker initiatieven op dit gebied te ontwikkelen. De verschillende organisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij de bevordering van de mediawijsheid door projecten voor het onderwijs te ontwikkelen en door daarnaast ook educatieve projecten voor andere doelgroepen te ontwikkelen. Door langetermijnbeleid te formuleren zorgt de overheid ervoor dat het thema niet alleen bij henzelf, maar bij de samenleving als geheel hoog op de agenda zal blijven staan.

7.3 Discussie / aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Theoretische en praktische consequenties

Onderzoek waarin het beleid op het gebied van mediawijsheid wordt geëvalueerd om zo de *best practice* te bepalen is voor zover bekend niet uitgevoerd, zo leerden we in de inleiding. Door in dit onderzoek het beleid in Nederland te vergelijken met dat in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, is met dit onderzoek het inzicht in de ideale beleidssituatie vergroot. Het onderzoek heeft mijns inziens geleid tot een aantal bruikbare beleidsaanbevelingen. Het onderzoek heeft daarmee niet alleen theoretische consequenties, maar ook praktische: het biedt beleidsmakers een handvat om met het thema mediawijsheid aan de slag te gaan.

Afbakening van het begrip mediawijsheid

Wat is mediawijsheid? Het antwoord op deze vraag is gegeven door twee definities te bespreken: de definitie van de Raad voor Cultuur van de term mediawijsheid en de definitie van de term *media literacy* zoals deze geformuleerd is tijdens de *National Leadership Conference on Media Literacy* in Amerika. Internationaal bestaan er nog veel meer definities en er had ook gekozen kunnen worden voor een uitleg van het begrip mediawijsheid aan de hand van een van de andere definities. Hoewel een aantal van deze definities de inhoud van het begrip mediawijsheid / *media literacy* wellicht beter weergeeft, zijn het niet deze definities die veelal de basis vormen voor beleid. Als basis voor de formulering van beleid wordt nationaal de definitie van de Raad voor Cultuur gehanteerd en internationaal wordt de definitie zoals die geformuleerd is tijdens de *National Leadership Conference on Media Literacy* het meest het meest gebruikt. Om deze reden is ervoor gekozen deze definities als uitgangspunt te nemen. Deze definities geven het beste aan wat er in binnen- en buitenland door beleidsmakers onder mediawijsheid wordt verstaan en welke kennis, vaardigheden en mentaliteit men in binnen- en buitenland middels beleid wil stimuleren.

Selectie onderzoeksobjecten

De hoofdvraag van dit onderzoek – hoe kan de Nederlandse Rijksoverheid haar beleid om mediawijsheid te stimuleren verbeteren? – is zoals gezegd beantwoord aan de hand van een analyse van het beleid in Australië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Deze landen zijn gekozen als onderzoeksobject op basis van een drietal criteria. Het eerste criterium betrof een intensieve inspanning van de landen om de mediawijsheid in die landen te verbeteren. Het tweede criterium was dat de landen niet alleen moesten inzetten om de verbetering van de omgang van de burger met ict, maar op de verbetering van de omgang met alle media. Het derde en laatste criterium betrof de beschikbaarheid van Engelstalige beleidsdocumenten. Omdat dit onderzoek een literatuuronderzoek is, moesten de verschillende beleidsdocumenten geschreven zijn in een taal die door de onderzoeker

gelezen kon worden. Was er gekozen voor een methode waarbij alle informatie via personen – bijvoorbeeld via interviews per telefoon – en niet via het internet werd verzameld, dan was het mogelijk geweest om ook van anderen landen het beleid te onderzoeken wanneer er in die landen een Engelsprekende contactpersoon kon worden gevonden. In dat geval kon bijvoorbeeld ook het beleid van Noorwegen, Duitsland en Griekenland worden besproken. Door tijdsgebrek was dit niet mogelijk. Om deze reden, en omdat het beleid daar vergelijkbaar was met dat in de Verenigde Staten, viel ook Canada af als onderzoeksobject. Het kan interessant zijn nog een onderzoek uit te voeren om het beleid met betrekking tot mediawijsheid elders te bepalen, maar dan met de bovengenoemde landen als onderzoeksobject. Wellicht kennen deze landen een andere beleidsaanpak dan de landen die in dit onderzoek zijn meegenomen. Wanneer dit beleid effectief is in het vergroten van de mediawijsheid van de bevolking, is het zeker relevant om te kijken wat we er in Nederland van over kunnen nemen. Vanwege de tijdspanne van dit onderzoek is ervoor gekozen naast Nederland drie andere landen te bestuderen. Wanneer men in een eventueel vervolgonderzoek meer landen meeneemt, levert dit wellicht meer inzicht op in de beleidssituaties op het gebied van mediawijsheid wereldwijd.

Wanneer gekeken wordt naar het soort landen dat in het onderzoek is meegenomen, dan valt al snel op dat deze veel groter qua omvang zijn dan Nederland en een ander bestuursmodel kennen. Dit kan gevolgen hebben voor het soort beleid dat men op bepaalde gebieden en dus op het gebied van mediawijsheid voert. Wellicht was de keuze voor meer op Nederland lijkende landen logischer geweest. Er kwamen echter geen op Nederland lijkende landen uit de onderzoeken van Merry & Tittley (2002), Lau et al. (2006) en Basili et al. (2003) naar voren die aan alle drie de selectiecriteria voldeden. Wel was het mogelijk te kijken naar verschillende staten binnen de gekozen landen, welke in elk geval qua omvang meer met Nederland overeenkomen dan de federaties waar zij onder vallen. Hier is echter niet voor gekozen. Het was niet mogelijk het beleid van alle staten binnen de gekozen landen te bestuderen. Wanneer van slechts een aantal staten het beleid zou zijn bestudeerd zou een minder compleet beeld ontstaan van de het beleid met betrekking tot mediawijsheid binnen de federaties dan wanneer de landen als geheel bestudeerd zouden worden. Omdat het beleid van de federatie bij deze aanpak buiten beeld zou blijven, zou ook duidelijk worden in hoeverre het beleid van de staten en de federatie elkaar aanvullen.

Procedure van onderzoek

Zoals gezegd betreft dit onderzoek een literatuuronderzoek. De selectie van de landen is uitgevoerd aan de hand van wetenschappelijke literatuur. Ook voor het verdere onderzoek is hier en daar gebruik gemaakt van wetenschappelijke publicaties. Veelal was het internet echter de bron voor het onderzoek. Het zoeken naar beleid en evaluaties van de verschillende overheden verliep via de websites van deze overheden relatief soepel. Het

verzamelen van informatie over de verschillende organisaties die zich met mediawijsheid of *media literacy / information literacy* bezig houden, had echter meer om handen. Een eerste probleem waar tegenaan gelopen werd is het volgende: wanneer weet je of je alle relevante actieve organisaties gesignaleerd hebt? Besloten is de zoektocht te stoppen wanneer in beleidsdocumenten of op websites van de verschillende overheden en organisaties niet langer verwezen werd naar nieuwe nog niet in het onderzoek opgenomen organisaties. Een tweede probleem dat speelde bij het verzamelen van informatie over het beleid van de verschillende organisaties was dat de informatie over het beleid op de website en in de beleidsdocumenten vaak beperkt was. Veelal ontbrak informatie over de evaluaties van beleidsmiddelen en de toekomstplannen, maar ook andere informatie was soms niet aanwezig. Dit probleem is grotendeels opgevangen door de betreffende organisaties te mailen met een specifieke vraag om informatie. Ook na een herhaaldelijk verzoek om informatie, bleef de reactie van een van de benaderde organisaties uit. In ieder onderzoek waar sprake is van respondenten kan sprake zijn van non-respons. In sommige onderzoeken kan de niet reagerende respondent vervangen worden door een andere respondent. Dat was hier niet het geval. Een gevolg is dat van een van de besproken organisaties bepaalde informatie in het onderzoek mist.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Elke onderzoeksmethode kent haar voor- en nadelen. Ondanks de nadelen van de hier gebruikte onderzoeksmethode heeft het onderzoek zoals gezegd mijn inziens een aantal bruikbare suggesties opgeleverd voor het te voeren langetermijnbeleid van de Nederlandse overheid op het gebied van mediawijsheid. Voor een dergelijk beleid wordt ingevoerd is het echter van belang te bepalen in hoeverre de Nederlandse bevolking mediawijs is. Dit omdat alleen dan bij de uitvoering van het beleid kan worden bepaald in hoeverre het de mediawijsheid van de bevolking doet toenemen. Voor de Nederlandse overheid haar langetermijnbeleid in gaat voeren is het van belang dat zij onderzoekers de opdracht geeft te onderzoeken hoe het met de mediawijsheid van de bevolking is gesteld. De onderzoekers kunnen ervoor kiezen zelf een meetinstrument te ontwikkelen waarmee de kennis, vaardigheden en mentaliteit die onder mediawijsheid vallen gemeten kunnen worden, maar mogelijk kunnen zij ook gebruik maken van de meetinstrumenten die eerder in Australië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en eventueel andere landen zijn ontwikkeld. Belangrijk is dat niet alleen de mediawijsheid van de bevolking als geheel wordt gemeten, maar ook de mediawijsheid van afzonderlijke groepen. Wanneer blijkt dat bepaalde groepen in de bevolking meer mediawijs zijn dan anderen, kan dit reden te zijn extra geld te investeren om die groepen die minder mediawijs zijn meer met educatieve projecten in aanraking te laten komen.

Literatuurlijst

Boeken en artikelen

- ALA (American Library Association) (2005). *ALAhead to 2010. Strategic Plan*. Chicago: ALA.
- ALIA (Australian Library and Information Association) (2006). *Statement on information literacy*. Deakin: ALIA.
- An Australian Government Initiative (2001). *Backing Australia's Ability*. Canberra: Commonwealth of Australia.
- An Australian Government Initiative (2004). *Backing Australia's Ability. The Australian Government's Innovation Report 2003-4*. Canberra: Commonwealth of Australia.
- ASLA (Australian School Library Association) (2006). *A teacher librarian advocate's guide to building information literate school communities*. Brisbane, Queensland: ASLA.
- Aufderheide, P. (2001). Media Literacy: From a Report of the National Leadership Conference on Media Literacy. In Kubey, R. (Red.), *Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Basili, C. et al. (2003). *Information Literacy in Europe: a first insight into the state of the art of Information Literacy in the European Union*. Rome: EnIL (European network on Information Literacy).
- Bazalgette, C. (2001). *Getting the message across. Making politicians take notice of Media Education*. Londen: British Film Institute.
- Bundy, A. (Red.) (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework*. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.
- CAUL (the Council of Australian University Librarians) (2001). *Information Literacy Standards*. Canberra: CAUL.
- CDA, PvdA & ChristenUnie (2007). *Coalitieakkoord tussen de Tweede Kamerfracties van CDA, PvdA en ChristenUnie*. Den Haag: CDA, PvdA en ChristenUnie.
- CILIP (Chartered Institute of Library and Information Professionals) (2006). *Building our information society. CILIP's Corporate Plan 2006 to 2009*. Londen: CILIP.
- Commonwealth of Australia (2001). *Backing Australia's Ability. An Innovation Action Plan for the Future*. Canberra: Commonwealth of Australia.
- Cox, M. et al. (2003). *ICT and attainment. A review of the research literature*. Coventry: Becta (British Educational Communications and Technology Agency).
- Department for Culture, Media and Sport (2001). *Media Literacy Statement: 2001*. Londen: Department for Culture, Media and Sport.
- Department for Culture, Media and Sport (2003). *Communications Act 2003*. Londen: Department for Culture, Media and Sport.

- Domaille, K. & Buckingham, D. (2001). *Youth Media Education Survey 2001*. Parijs: UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation).
- Doskatsch, I. (2002). Australian and New Zealand Institute for Information Literacy (ANZIL): new body to champion information literacy. *Australian Academic & Research Libraries* 33.2. Beschikbaar op: <http://alia.org.au> (geraadpleegd op woensdag 28 februari 2007 om 10.02 uur).
- Eisenberg, M.B., Lowe, C.A. & Spitzer, K.L. (2004). *Information literacy. Essential skills for the information age*. Westport, Connecticut: Libraries Unlimited.
- Hart, A. (2001). Textual Pleasures and Moral Dilemmas: Teaching Media Literacy in England. In Kubey, R. (Red.), *Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Hassell, D. (2007). *Curriculum Online. eLearning Credits allocations for 2007-2008*. Coventry: Becta (British Educational Communications and Technology Agency).
- Hobbs, R. (2001) Expanding the Concept of Literacy. In Kubey, R. (Red.), *Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Hobbs, R. & Frost, R. (2003). Measuring the acquisition of media-literacy skills. In *Reading Research Quarterly* 38, 330-355.
- Hoeven, M.J.A. van der (2006a). *Actieplan 'Verbonden met ict' en Vier in Balans monitor 2006* (brief met kenmerk VO/SO/06/43041). Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Hoeven, M.J.A. van der (2006b). *Mediawijsheid: burgerschap in de informatiemaatschappij* (brief met kenmerk PMC/DIR/06/36289). Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Huysmans, F., Haan, J. de & Broek, A. van den (2004). *Achter de schermen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) (2004). *Newsletter Dec 2004*. Den Haag: IFLA.
- IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) (2005). *Beacons of the Information Society – The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning*. Den Haag: IFLA.
- Kirwan, T., Learmonth, J., Sayer, M. & Williams, R. (2003). *Mapping media literacy. Media education 11-16 years in the United Kingdom*. Londen: British Film Institute, Broadcasting Standards Commission & Independent Television Commission.
- Kitchen, S. et al. (2006). *Evaluation of Curriculum Online. Report of the third survey of schools*. Coventry: Becta (British Educational Communications and Technology Agency).
- Kommers, M.-J. (Red.) (2005). *Zicht op... media-educatie en mediawijsheid*. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

- Kubey, R. (1998). Obstacles to the development of media education in the United States. *Journal of Communication* 48, 58-69.
- Kubey, R. & Baker, F. (1999). Has Media Literacy Found A Curricular Foothold?. *Education Week* 19, p. 56.
- Lau, J. et al. (2006). *Information Literacy: An International State-of-the-art Report*. Parijs: UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation).
- Langerak, N. & Hall, C. van (2007). *Mediawijsheid: Zoeken naar nieuwe verbindingen*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Lonsdale, M. (2003). *Impact of School Libraries on Student Achievement: a Review of the Research*. Victoria: ACER (Australian Council for Educational Research).
- Lonsdale, M., Fleming, M. & Leonard, R. (2002). *Feasibility Study for the Development of a National Coalition for Information Literacy Advocacy. Final Report*. Camberwell, Victoria: ACER (the Australian Council for Educational Research).
- Merry, P. & Titley, G. (2002). *Report on Media literacy and Image Education in Ireland, Netherlands, UK*. Den Haag: Engage Interact!.
- Michielsen, D. (2006). *Mediawijsheid in de wereld. Een inventarisatie van de ontwikkelingen op het gebied van mediawijsheid in de landen om ons heen*. Amsterdam: Stichting Reklame Rakkers.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2006). *Notitie Mediawijsheid: burgerschap in de informatiemaatschappij*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Nationale Opleiding MediaCoach (2007). *Mediawijs met de MediaCoach*. Amsterdam: Stichting Reklame Rakkers.
- Ofcom (Office of Communication) (2004). *Ofcom's strategy and priorities for the promotion of media literacy. A summary*. Londen: Ofcom.
- Ofcom (Office of Communication) (2007). *Annual Plan 2007/8. Regulating for Convergence*. Londen: Ofcom.
- Parker, D. (1999). *Moving Image, Media, Print Literacy and Narrative*. Londen: British Film Institute.
- Piette, J. & Giroux, L. (2001). The Theoretical Foundations of Media Education Programs. In Kubey, R. (Red.), *Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Quin, R. & McMahon, B. (1993). Evaluating Standards in Media Education. *Canadian Journal of Educational Communication* 22, p. 15-25.
- Raad voor Cultuur (1996). *Advies media-educatie. Media-educatie als integraal facet in het onderwijsprogramma*. Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Raad voor Cultuur (2005). *Mediawijsheid. De ontwikkeling van een nieuw burgerschap*. Den Haag: Raad voor Cultuur.

- Rosenbaum, J. E., Konig, R. & Beentjes, H. (2007). Mediawijsheid in Nederland: Beleid, praktijk, en de rol van de bibliotheek. Te verschijnen in Huysmans, F, Klompen, C. & Koren, M. (Red.), *Media, cultuur en informatie: de openbare bibliotheek* (werktitel). Leidschendam: NBD/Biblion.
- SCONUL (Society of College, National and University Libraries) (2004). *Learning Outcomes and Information Literacy*. Londen: SCONUL.
- SCONUL Advisory Committee on Information Literacy (1999), *Information skills in higher education: A SCONUL Position Paper*. Londen: SCONUL (Society of College, National and University Libraries).
- Sorgdrager, W. & Weeda, C.H. (2005). *Mediawijsheid. De ontwikkeling van een nieuw burgerschap; advies Raad voor Cultuur* (brief met kenmerk med-2005.02498/1). Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Steyaert, J. (2000). *Digitale vaardigheden. Geletterdheid in de informatiesamenleving*. Den Haag: Rathenau Instituut.
- Tichenor, P.J., Donohue, G.A. & Olien, C.N. (1970). Mass media flow and differential growth in knowledge. *Public Opinion Quarterly* 34, 159-170.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (1999). *Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording*. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.
- Turnbull, S. (2006). *Media Literacy: A Media Educator's Perspective*. Victoria: La Trobe University.
- Watson, L. (2003). *Lifelong Learning in Australia*. Canberra: Commonwealth of Australia.

Websites

- www.acmecoalition.org, website van de Action Coalition Media Literacy, geraadpleegd op dinsdag 13 maart 2007 om 15.51 uur.
- www.ala.org, website van de American Library Association, geraadpleegd op woensdag 4 april 2007 om 09.32 uur.
- <http://alia.org.au>, website van de Australian Library and Information Association, geraadpleegd op maandag 5 maart 2007 om 11.38 uur.
- www.amlainfo.org, website van de Alliance for a Media Literate America, geraadpleegd op dinsdag 13 maart 2007 om 11.05 uur.
- www.andereoverheid.nl, website van het programma Andere Overheid, geraadpleegd op 13 april 2007 om 15.28 uur.
- www.anziil.org, website van het Australian and New Zealand Institute for Information Literacy, geraadpleegd op woensdag 28 februari 2007 om 11.42 uur.
- www.asla.org.au, geraadpleegd op woensdag 28 februari om 11.27 uur.
- www.australia.gov.au/govt-in-aust, website van de Australische overheid, geraadpleegd op maandag 26 januari 2007 om 16.01 uur.

- <http://backingaus.innovation.gov.au/>, website van het actieplan *Backing Australia's Ability*, geraadpleegd op maandag 2 april 2007 om 13.00 uur.
- <http://bfi.org.uk>, website van het *British Film Institute*, geraadpleegd op woensdag 8 maart 2007 om 16.20 uur.
- www.caul.edu.au, website van de *Council of Australian University Librarians*, geraadpleegd op maandag 5 maart 2007 om 11.54 uur.
- www.cilip.org.uk, website van het *Chartered Institute of Library and Information Professionals*, geraadpleegd op dinsdag 10 april 2007 om 15.46 uur.
- www.curriculumonline.gov.uk, website van *Curriculum Online*, geraadpleegd op dinsdag 3 april om 10.43 uur.
- www.debibliotheken.nl, website van de Vereniging van Openbare Bibliotheken, geraadpleegd op maandag 26 maart 2007 om 10.40 uur.
- www.digibewust.nl, website van het Actieprogramma *Digibewust*, geraadpleegd op donderdag 22 februari om 14.43 uur.
- www.epn.net, website van het Platform voor de Informatiesamenleving, geraadpleegd op donderdag 22 februari 2007 om 14.37 uur.
- www.frankwbaker.com/state_lit.htm, website *Media educator Frank Baker*, geraadpleegd op dinsdag 24 april 2007 om 12.22 uur.
- <http://interact.uoregon.edu/medialit/MLR/home/>, website van het *Media Literacy Online Project*, geraadpleegd op woensdag 11 april 2007 om 12.45 uur.
- www.kijkwijzer.nl, website van de Kijkwijzer van het NICAM, geraadpleegd op dinsdag 3 april 2007 om 11.06 uur.
- <http://www.mediaed.org.uk/links/ames.htm>, website van de *Association for Media Education in Scotland*, geraadpleegd op maandag 23 april 2007 om 14.37 uur.
- <http://www.mediaedassociation.org.uk/>, website van de *Media Education Association*, geraadpleegd op maandag 23 april 2007 om 14.33 uur.
- www.mediaeducatie.nl, website van het Platform Media-educatie, geraadpleegd op donderdag 22 februari 2007 om 11.00 uur.
- www.medialit.org, website van het *Center for Media Literacy*, geraadpleegd op woensdag 14 maart 2007 om 16.32 uur.
- www.m-ict.nl, website van het Actieprogramma Maatschappelijke sectoren & ICT, geraadpleegd op donderdag 22 februari 2007 om 14.39 uur.
- <http://portal.unesco.org>, website van UNESCO, geraadpleegd op dinsdag 10 april 2007 om 14.23 uur.
- www.regering.nl, website van de Nederlandse regering, geraadpleegd op donderdag 22 februari 2007 om 14.31 uur.
- www.sconul.ac.uk, website van de *Society of College, National and University Libraries*, geraadpleegd op donderdag 9 maart 2007 om 15.35 uur.

- www.thelearningfederation.edu.au, website van *The Learning Federation*, geraadpleegd op maandag 2 april 2007 om 13.29 uur.

Schriftelijke correspondentie

- Persoonlijke correspondentie met mevr. D. Boden van het *Chartered Institute of Library and Information Professionals*, 21/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. K. Bonanno van de *Australian School Library Association*, 27/3/2007 en 19/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met dhr. A. Campbell van *Ofcom*, 20/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. D. Costello van de *Council of Australian University Librarians*, 29/3/2007.
- Persoonlijke correspondentie met dhr. J. Howden van de *Society of College, National and University Libraries*, 10/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. T. Jolls van het *Center for Media Literacy*, 18/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. M. Lachowicz van het *British Film Institute*, 10/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. M. Murphy van de *Australian Library and Information Society*, 10/4/2007 en 8/5/07.
- Persoonlijke correspondentie met dhr. R. Oevering van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 7/5/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. J. Peacock van het *Australian and New Zealand Institute for Information Literacy*, 23/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met mevr. A. Shirley van *Curriculum Online*, 5/4/2007 en 10/4/2007.
- Persoonlijke correspondentie met dhr. R. Williams van de *Action Coalition for Media Education*, 5/4/2007 en 17/4/2007.

Gesprekken

- Gesprek op 21/2/2007 met dhr. R. Oevering en mevr. M. Kramer van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Telefoongesprek op 11/4/2007 met dhr. R. Oevering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Gesprek op 25/1/2007 met mevr. N. Verheijen van de Vereniging van Openbare Bibliotheken.

Bijlage: Lijst met veel gebruikte afkortingen

ACME	Action Coalition for Media Education
ALA	American Library Association
ALIA	Australian Library and Information Association
AMLA	Alliance for a Media Literate America
ASLA	Australian School Library Association
ANZIIL	Australian and New Zealand Institute for Information Literacy
BFI	British Film Institute
CAUL	Council of Australian University Librarians
CILIP	Chartered Institute of Library and Information Professionals
CML	Center for Media Literacy
OFCOM	Office of Communications
MEA	Media Education Association
SCONUL	Society of College, National and University Libraries

